

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

I VÅRBRYTNINGEN. 1.

1857

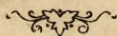
FRÅN HAFVET

HÄR OCH DER

DIKTER OCH VERKLIGHETER

AF

AUGUST STRINDBERG

*Swensson
1899*

STOCKHOLM
ADOLF BONNIER
Kongl. Hof- & Universitetsbokhandlare

Pris 1: 25.

Realisationspris 50 öre

FRANZ STAVETT

1850

FRÅN HAFVET

HÄR OCH DER

DIKTER OCH VERKLIGHETER

AF

AUGUST STRINDBERG

STOCKHOLM
ADOLF BONNIER
Kongl. Hof- & Universitets-Bokhandlare

FRAN HAFVET

HAR OCH DER

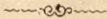
FRAN OCH HAFVET

STOCKHOLM

ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

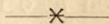
1880

FRÅN HAFVET.

Sandhamn i storm.

Fyrtioåtta min. gissad distans O.S.O. till O. från Ränthmāstartrappan ligger det naturskōna Sandhamn pā tre sidor omflutet af vatten och pā den fjerde af hafvet. Nār det blåser, går det stora vågor icke allenast pā hafvet utan äfven pā land, ity att marken består af den finaste skrif-sand; eljest är det lugnt. Nār solen skiner är det vackert väder, utom vid inträffande tjocka, då likväl endast fyrvaktarne och lotsutkiken åtnjuta solsken. Se närmare väderleksrapporterna utanför telegrafstationen vid Skeppsbron.

Areal: en mycket liten qvadratmil. Åker bestående af ett par tunnland skursand, pā hvilken med mycken möda odlas sandhafre; men som man sedan urminnes tider endast haft dåliga år, måste invånarne hemta all sin spannmål från andra orter. I

brist på inhemsk spanmål har ön låtit bygga en kolossal väderqvarn, hvilken ger ett förmöget utseende åt det sädesfattiga landet. Af äng finnas några qvadratfot i tullens trädgård, oberäknadt ogräset på gatorna. Skogen består af 8,000 tallar och *en* gran, hvilken senare utgör ett föremål för Sandhamnarnes lifliga beundran och af barnen betraktas som en ytterst sällsynt växt. Tallarne förete ett särdeles egendomligt yttre och se verkligen ut som de voro predestinerade till "prickar". (Se nautisk ordbok: en stång med en ruska i öfre ändan.)

Ljung och lingon äro öns hufvudprodukter.

Alldenstund björken icke förekommer härstädes, skulle man måhända tro att civilisation och uppfostran icke heller trufdes, men som man enligt nyaste forskningar funnit, det kunskapens träd ej var någon björk, hvilket man förr trott, så har man uppfunnit nya, förbättrade metoder vid undervisningen och vunnit särdeles gynsamma resultat. Den skola som Sandhamn sjelf håller sig kan ge intyg.

Ur-invånarne*) äro med qvinnor och barn omkring 300. De flesta innehafva statsembeten. Af icke-tjenstemän äro alla handtverkare utom en permanent badgäst och en brefskrifvare, hvilken, då han reste hit i oktober månad, måste ge sig ut för att vara målare (kustmålare) för att undvika obehaget att bli ansedd som galen — ty så låga tankar hysa urinvånarne om sin ö — men hvilket föregifvande höll på att ådraga honom en svårare fiendskap med ortens

*) Här finnas barn på 10 år, hvilka aldrig hafva sett en häst! Man har varit betänkt på kamelafvel, men kommunalstyrelsen har afslagit.

ambulatoriske målare, hvilken vädrade en konkurrent, men lugnade sig då han fick höra att brefskrifvaren bara målade vatten.

Språket är den nautiska dialekten; talas både af herrar och damer. Prof:

En väderlekskonversation:

“God morgon, min fröken; vi ha en styf bramsegelskultje i dag.”

“Jag tror vi få nr 4 innan middan” — eller

“God morgon, min fru; han går på osten, tror jag.”

“Tror ni att vi få vackert väder?” heter: “tror ni att han går på nordnen?” o. s. v.

Religion. Männnen äro i allmänhet gudfruktiga mot svårt väder. Jag har icke hört någon som förnekat Guds existens, men tre som bestridt Kristi gedom; eljest är den kristna religionen förherrskande, ehuru i mindre grad om vintern, då på Sandhamningen kyrka eller prest finnes och predikan endast hålles den varmare årstiden 2 gånger i månaden.

Läsare: en; idkar äfven borgerlig näring bredvid.

Seder och bruk: oklanderliga, likasom i en mindre sjöstad. De unga männen spotta på golfvet när de äro borta och hafva den oseden att tugga tobak när de inte röka; för öfrigt utmärkta i alla afseenden, hvartill mycket bidrager kommunens beslut att ej tillåta någon spritutskänkning på ön.

De unga qvinnorna gifta sig vid uppnädd mogen ålder, såvida någon friare infinner sig; eljest fortfara de att vara ogifta.

Hufvudnäringen är statens tjänst samt fiske.

Sandhamn är lots- och tullstation. Inkomsterna

lära vara utmärkta, hvadan de flesta lotsarne och vaktmästarne äro husegare, utom det att de finnas som hafva andelar i fartyg. Jag törs icke inlåta mig på några detaljer af fruktan för att ådraga mina vänner taxeringskomiténs näsvisa forskningar.

Sjukdomar få ej finnas på Sandhamn, alldenstund det ej finnes läkare. Emellertid lära icke så få i hemlighet vara bekajade med reumatism, hvilken sjukdom behandlas med en välkänd illasmakande dryck, kallad "gök". (Se Naut. ordb.)

Teater: finns inte.

Polis: dito dito. Gardister: dito.

Historiska minnen: Elias Sehlstedt. Född 1808... dödsåret kan ej uppges alldenstund mannen är odödlig.

Detta är i korthet Elias Sehlstedts Sandhamn — ett egendomligt litet ställe, dit bullret från den stora världen endast kommer en gång i veckan om sommaren och om vintern sällan eller aldrig; hafvet med sina utomordentliga föreställningar; fyrarne, målen för oförgätliga lustresor; utkiken med sin präktiga arm- och bengymnastik; hamnen med sina vinddrifvare och sina nattliga sexor ombord; tullkammaren med sina viror och telegrafan med sitt sköna brädspelsbord... åh, om jag så ock toge allt bläck som näsvisa brefskrifvare och fullt misslyckade poeter ödt och sandade med hela Sandhamn, min beskrifning blefve ändå... Derfor slutar jag den och öfvergår till historien om de skeppsbrutne och kapten F. M.

Det var en eftermiddag i medio af oktober — en "nr 4" tjöt i knutarne — bränningarne vrålade — regnet trummade på rutorna — med ett ord alla

möjliga djefvulska åtgärder voro vidtagna utomhus för att göra en aftonbrasa med toddy så angenäm som möjligt inomhus. Vi voro just inbegripna i ett lifligt samtal om reumatismens förbannelse eller syndens inflytande på människokroppen samt undrade huruvida Chambord var flintskallig eller rödhårig o. d., då dörren öppnas och in träder en jette, ledande tvenne mindre personer med ganska nedslaget utseende, samt anhöll att på kungl. tullkammaren få en sjöförklaring uppsatt om barkskeppet Neptuns förlisande å Finngrundet.

Presentation.

Kapten M. på Aimo. Kapten F. på Neptun med styrman X.

Sedan gästarna, ty såsom sådane mottogos de, välkomnats med en styf bramsegelstoddy och sorgens beklagande var öfverstökadt, uppsattes sjöförklaringen med tillhjälp af förste styrmannens journal; och anföres i korthet följande, hvilket sedan skall romantiseras och kommenteras enligt enskilda meddelanden.

“Utdrag af journalen, hållen ombord å barkskeppet Neptun som fördes af undertecknad, skeppare, hemma i Malmö, på resa från Antwerpen till Ljusne. — — —

— — — Den 19:de kl. 4 på morgonen pejldes Eggegrunds fyr uti S.V. $\frac{1}{2}$ V. med 5 min. gissad distans och vinden N.N.V. med tilltagande storm. Öfra mersseglet, storseglet och klyfvaren fastgjordes nu, mesanen inhalades på gaffeln och vi vände undan vinden. Kl. 5 på morgonen loggades 4 minuter, kl. 6 $4\frac{1}{2}$ min., kl. 7 4. min. med styrd N.O. kurs och

2½ strecks afdrift för hållen kurs. O.N.O. ½ 0 i behåll, alltså med summerad distans 12½ min.

Nu kommer det.

Vakten purrades till vändning, men törnade fartyget samtidigt. — — — Kl. 8 steg vattnet i rummet öfver kölsvinet och besättningen tillfrågades om den ansåg att något mer kunde göras för fartygets räddning. Alla man svarade "nej" och ansågo skeppet vara totalt förloradt och att det endast återstod att söka rädda lifvet. Order gafs nu att båten skulle sättas i sjön och med stor och ögonskenlig lifsfara kommo alla man i båten och lemnades skeppet kl. 9 f. m. Tvenne skepp voro i sigte, hvarför nödflagg hissades, hvilket dock ej blef observeradt af omnämnde seglare. Kl. 11 f. m. lade en tremastad skonare back, hvilken befans vara skonertskeppet Aimo, kaptén F. M., på resa från Gefle till Grimsby, hvilken bergade båt och manskap kl. ½ 1 e. m. — —

Härpå inkallades den bergade besättningen, och 13 mörka figurer inträdde och uppställde sig i bakgrunden — de sågo allvarliga ut, ty de hade förlorat sin lösegendom och det var ju ingenting att skratta åt — tycktes för öfrigt belättna med att få komma i land. Sjöförklaringen undertecknades af samtliga och den officiela afdelningen af akten var öfver. Nu inbjödos vi — brefskrifvaren, hvilken såsom skrifkunnig biträdt vid akten, fick följa med — att se hur kaptén M. kunde ha det på Aimo.

Qvällen hade blifvit vacker — stjernorna gjorde sig så breda som möjligt för att håna kaptén C:s fotogenlampa på Korsö, vinden satt och hvisslade i mersarne på de förtöjda fartygen, och på famns-

långa vågor blefvo vi omsider framvräkta till det ståtliga Aimo.

Alldenstund både stewarden och konstapeln fått gå i land, dukade nu kaptenen sjelf fram i kajutan hvad huset förmådde och det var icke småsaker — danskt brännvin, norsk sill, svensk renstek, engelsk cakes, holländsk hummer o. s. v., och då slogs dörren till bröds-kottet upp och så börjades det.

Stämningen, som förut varit något blandad, antog nu en betydligt gladare färg.

Kapt. M. "förtalde" historier på den älskligaste skånska och upphof jätteskratt under sitt röda skägg, som skulle skrämt nervösa personer, om ej hans stora ögon uttryckt det mest godmodiga lynne.

Kapt. F. lät då och då förleda sig till ett skratt, och så försjönk han i en djup melankoli, hvilken vi naturligtvis uteslutande tillskrefvo den förlust han lidit genom skeppsbrottet. Men det var inte der precis som skon för tillfället klämde — han kunde inte längre ensam bära på sin sorg, utan måste förevisa ett halft dussin fotografier af sin käreasta.

Styrman X. bara åt, teg och såg mulen ut.

Nu började kapt. F. berätta några detaljer om skeppsbrottet.

När båten sattes i sjön var skeppskatten den första som sprang ombord, nr 2 var märkvärdigt nog kocken, hvilken hela resan legat krank, men nu återfick sin vigör. — Inga kläder fingo medtagas, ty båten var för liten — endast en säck med proviant och ett kärl med bomolja. Sjöarne voro svåra, men — nu kommer en underbar uppgift, som jag på flera sjömäns hedersord ej har

rätt att jäfva — så snart en svårare sjö var i ankande utslogs en kvantitet olja och se — vågen lade sig! Denna rörelse fortsattes tills Aimo omsider lade bi. Här visste ock kapten M., huruledes han blifvit purrad af vakten och varskodd angående en prick, som ej stod noterad i specialen — man anlätade största kikarn och fann att det var en nödflagg, man lade back, föll ur kursen — och i våra dagar, då man icke allenast icke lär bry sig om skeppsbrutne, såsom tidsödande, utan till och med seglar midt igenom dem som gå i vägen, var detta ganska berömvärdt. Med ytterligare lifsfara lade båten till, och upp sprang en ung man, barhufvad och med glädjen i ögonen, kastade sig i armarne på den förvånade M. och tackade honom i det han nämde honom vid namn med det förtroliga Du. Igenkänningsscen. De båda sjömännen voro landsmän och hade icke sett hvarandra på 7 år, då de begge varit i lifsfara på Malmö redd, i det att en ångpanna på en närliggande båt sprang i luften. — Slumpen hade förökat det rörande och intressanta i återseendet.

Brorskålarne voro redan förbi och supén nalkades punschen, då kapten M. afbröt: „Mina herrar, nu kommer desserten“ — upptog en smutsig säck från durken och öppnade den. „Det är kapten F. som bjuder“. Ur säcken kom fram en pressylta, en liten fruntimmerspsalmbok och en kolossal ost. Kapten F. ryckte åt sig psalmboken . . . . . första bladet, på hvilket stod . . . . . vid hennes första nattvardsgång . . . . ., vi togo till oss pressyltan, som svärmor sjelf lagat, och osten, som

under de sekelslånga timmarne i skeppsbåten verkligen hade blifvit "gammal", var ganska välkommen för att dölja åtskilliga mer än vanligt sentimentala sväljningar och befanns så ovanligt stark, att tårarna kommo i ögonen.

Nu kom punschen, och historierna, och visorna. Kapten F. glömde sig och sjöng en Yankee-visa, kapten M. en dansk — jag tror det var om "Christians Moer", en mycket välkänd dansk personlighet af halft mytiskt ursprung; sist kom turen till den tyste styrmannen — han harskade sig, men fick inte fram något.

På tillfrågan förklarade han att han kände sig ruskelig, ty han satt i våta kläder och hade förlorat sina ombyten. "Inte annat", och nu, på riktigt sjömansvis, d. v. s. utan spår af prål, kastade jätten M. af sig rock och väst och fortsatte sitt värdskap i sticktröjan.

Nu fick styrmannen mål i mun; och tänk, den gamle grobianen sjöng en kärleksvisa af det mest oskyldiga slag och berättade i samma vefva att han varit ringförlofvad sex gånger, men alltid haft otur hos fruntimmer, hvarför han till sist i förargelsen gått och gift sig, samt uttryckte nu sin stora missaktning för könet, till bekräftelse hvarpå han upp tog ur byxfickan spillror af en tafvelram, några glasbitar och en fotografi, föreställande ett fruntimmer med en liten flicka vid sidan. Om han hade varit ensam skulle han nog gifvit några vidare jäf mot sitt qvinnohat.

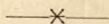
Det var redan öfver midnatt och kapten F. hade smugit sig in i kojén och sof ut efter de sista dagar-

nas mödor och bekymmer. Som vi ansågo det synd att väcka honom, avslutades samqvämet och vi styrde hem under det stjernorna blinkade ännu klarare utöfver hafvet — det stora bindestrecket mellan himmel och jord.

Huruledes jag fann Sehlstedt.

lockan är 5 en augustomorgon på Dalarö. Solen håller på att arbeta sig fram ur en hop trasiga Van-dykbruna moln i öster, tullkarlarne snarka vid öppet fönster i vaktstugan, en svart och hvit flugsnappare fångar flugor på gungbrädan ner vid tullbron, der kaptens ovåliga piga i går ställde en smörbytta i solskenet; amerikanska flaggan hänger som en kulört bomullsnäsduk på societetens flaggstång, måsarne äta frukost ute på strömmen. Gästgifvaren vaknar, och ser efter om gurkorna frusit, anställer sina meteorologiska observationer och tar sig en sup inne vid smörgåsbordet; men Dalarö sofver än; och det är det man vet nere på tulljakten, der fyra unga män i tur och ordning tvätta sig på skansen. Jaktuppsyningsmannen ligger på knä vid masten och rakar sig framför en

spegelbit. Solen stiger; tjäran börjar lukta i fogarne på jakten, gästgifvaren tar andra supen. Röken stiger ur kabyssen, men den stiger rätt upp; ingen vind!

Klockan är 6. Sällskapet ligger inne i kajutan och har druckit kaffe. En och annan chagrinkänga börjar knarra på bron, en och annan resårstövvel börjar gnissla mot spikarne, en hel trupp kopparförhydda barnkängor börja smälla öfver våra hufvuden. Dalarö har vaknat. Då börjar det slutligen lukta rök i kajutan! "nu är det här!" — "Hvilket?" — "Vädret!"

Loss för, loss akter! hissa på stora klyfvaren, bär af, stick på skotet! segelsupen är intagen och vi äro ute, på tulljakten, på väg till Hufvudskär för att derifrån leta upp Sandhamn och se på Elias Sehlstedt, ty det är ingen af oss som har sett honom eller känner honom.

Vi äro ännu inom måsarnes region. Stränderna äro beklädda med löfträd och se ut som alla andra stränder. Nu gå vi om en udde. Bössorna klara! Vi äro inom skrakarnas region. Mycket riktigt, der låg en kulle med ungskrak. De yngsta springa på vattnet och modren förut. Fadren — den är aldrig hemma; för resten brukar han flyga sin väg när det gäller. Två skott och familjen är gallrad. Nu gå vi ut genom sista gattet. Detta är ejderfogelns region. Här ser förfärligt ut. Bara kala klippor eller stenar, utkastade som tufvor i ett träsk, och det skulle se löjligt ut, om inte hafvet utgjorde bakgrunden. Midt i denna öde skärgård höjer sig för våra blickar vertikalt mot horisonten en besynnerlig pjes. Den ser ut som en galge, men det är ingen galge, utan

vid närmare påseende en tall. Stormarne ha brutit af kronan och endast lemnat en gren qvar. Midt på stammen sitter en snusfjerding, som en fiskare slagit botten ur och hängtt upp för att ejdern skall lägga ägg i åt honom, och det är ejdern nog dum att göra hvarje år.

Der simmar en skara ungejder. Nu börjas vilda jagten. Hal an på skoten, hissa på toppen, lova! — fall! — Foglarne springa på vattnet och slå med vingarne, dyka och komma upp. Jakten, som seglar väl, vinner på dem och snart smäller ett skott. En trut, som observerat uppträdet, kastar sig ned som en pil och försvinner med bytet som han slukat. Nu höjes ett skri från alla kanter. Måsar, tärnor, labbar, svältor, knipor, kråkor komma dragande i stora skaror. Der fick en mås en strömming. Han har redan sväljt den. Men det är inte för sent ändå, tänker en labb, ty djuren kunna numera också tänka, och han tar fart och angriper måsen uppe i luften, tvingar honom att ge upp bytet, som redan börjar falla med en hastighet lika med qvadraten på afståndet eller något ditåt. Innan fisken nått vattenytan har labben redan ätit upp honom och tittar sig om efter mer. Nu komma häfspapegojorna, svarta och dumma foglar, framför allt envisa. Om man gör sig besvär och går i land på en kobbe, der de ha sin äktenskapliga tillvaro, kan man slå i högen med en käpp och döda så många man har mage till, hvilket kanske ej vill säga mycket, ty de äro traniga i köttet.

Nu syns en stor sten med en stång på. Det är Hufvudskär. Hundratals fiskarbåtar ligga rundt omkring. Detta är strömmingens älsklingsplats.

Emellertid har åtskilligt blifvit annorlunda under dagens lopp. Måsarne ha blifvit hesare, kråkorna flyga åt land till, himlen har mulnat och vinden har friskat. Toppen tas ned och lilla klyfvaren tas fram. Vinden ligger emot och vi få kryssa upp till Hufvudskär.

Hufvudskär är en klippa så stor som Skeppsholmen. Inte ett träd eller en buske, intet gräs, bara ljung betäcker stenarne här och der. På denna sten i hafvet bo några lotsar, några tullvaktmästare och 300 fiskare under vår, sommar och höst. Dessa 300 äro inhysta i 10 kojor, uppförda af strandgods, sönderbrutna åror, utslagna relingar, qvistar, ljung, lera och jordtorfvor. Hafvet är för fiskaren den gröna duken, som han spelar på. Om qvällen sätter han ut allt hvad han eger, sina dyrbara "bragder", om morgonen tar han antingen in några tunnor strömming eller också ingenting, eller också har han förlorat sin egendom i hafvets djup. Det är skärkarlarnes Homburg, detta Hufvudskär — det är bara pistolerna som fattas.

När vi anlände till Hufvudskär blåste det redan sina 7 skålpund, himlen var mörk och hafvet som bläck. Det var qväll. Nere vid stranden, på hafs-sidan till, stod ett kummel med ett hvitt kors på. Det såg ut som ett altare i ett grafkor. Här hade en dansk skonare förlit med manskap och allt. Sjön hade redan börjat vräka och skummet fördes af vinden högt upp på holmen. Ljungtufvorna lågo som remmar efter marken, horisonten, som mörknat allt mer, rök inpå, små holmar försvunno i en blink, hela marken dånade, man blef mörkrädd, ty det

föreföll hvarje ögonblick som om denna vattenmassa skulle sluka upp hela skäret.

Nere på jakten hade man emellertid fått toddy-vattnet i ordning och satt redan vid tända ljus och spelade kort på klaffen. När detta väl var undan-gjort, trefvade vi oss i mörkret upp till tullstugan, der vi skulle beskänkas med en nattdryck. Det var det enklaste rum man kunde se. Hvittrappade vägar utan tapeter, en bänk, ett bord, en säng, i hvilken den vakthafvande mästaren låg och rökte ur en svartbränd träsnugga. Nu tog vår musikus fram sin Cremonesare ur sin jakarandalåda med röda sidenfodret och spelade ur minnet Rohdes a-moll-konsert. Karlen i sängen reste sig upp — uppsyningsmännen, som sutto på sängkanten, höllo hvarann om lifvet och jemrade sig — talgljuset i buteljen snyftade och tårarna runno så strida — katten reste borst på ryggen — stormen fyllde i pauserna och piskade flagglinan mot stängen — jag har aldrig hört något dylikt. När han slutat i ett pianissimo var det så tyst i rummet, att man endast hörde en trämask knäppa i väggen. En fluga som vaknat kretsade omkring ljuset tills hon med ett surrande kreverade öfver lågan. Stormen fortsatte.

När vi vandrade åter ned till jakten brann ett och annat ljus i kojorna. Jag smög mig fram till ett fönster och tittade in. Der lågo trettio personer. Vid ljuset satt en gumma och spådde i kort; vid spiseln satt en kärring och "slog" i bibeln. Det finns många sätt.

En storm i augusti är endast en nyck. Nästa morgon var det stillt. Solen belyste fiskarens morgon-

arbete. Man hade just kommit in från sjön när vi vaknade, och var sysselsatt att taga ur skötarne. En hade fått ett par tunnor på ett varp; i båten bredvid hade man inte fått ett lif på två. Ingen hade förlorat. Hafvet låg blankt som qvicksilfver och sjöarne hade redan antagit formen af långa dyningar, som ännu kunde bryta på några famnar. Det var ett egendomligt skådespel som nu företedde sig. Långt ut till sjös, der några undervattensref lågo, sågs plötsligen den blanka ytan afbrytas, en mörk vägg reser sig mot horisonten, den nalkas först långsamt, nu springer den och i ett upplöser den sig i en kaskad af skum.

Mot eftermiddagen hade det blåst upp en liten bris och vi sträckte till hafs för att kryssa upp till Sandhamn, dit vi beräknade komma följande morgon i god tid.

Det är en augustafton. Solen är på nedgående och har endast några och tjugo grader kvar till horisonten. Sällskapet ligger i nattrokar, tofflor och pipor — läsande, spelande bräde, sjungande — på däck, under intagande af aftontoddyn. Första båtsmannen sitter i skansluckan och klackar stöflar, den andra ligger och röker Svarta Ankaret nere i sin koj. Sverige ligger som en lätt rökstrimma i vester. Längst i öster synes en seglare. Seglen äro eldröda af den nedgående solens reflexer. Kaskaderna derute vid brotten visa sig då och då, men äro nu rosenfärgade. Hafvet har samma ton som luften. Det hela är som en enda stor himmel. Några sälar ligga och sola sig på ett skär. När de få sigte på jakten utstöta de ett bölande och kasta sig i sjön.

Kamraten med flöjten tar upp ett stycke ur Wilhelm Tell. Om en stund sticker ett mörkt hufvud upp en kabellängd akter om jakten. Fram med lodbössorna! Sälarna äro begifna på musik. Det lurfviga hufvudet dyker ned för att ej mer visa sig, och kustbevakarne anse sig ha gjort en förlust på 30 rdr.

Snart synas fyra andra lurfviga hufvuden kring jakten, som nu lovat och lagt upp mot vinden. Sällskapet badar. Detta är något, att bada midt i hafvet, simma i den långa eldgatan solen till mötes och se huru röken stiger upp ur kabyssen, der potatisgrytan är påsatt, och veta att det finns bränvin i klaffen.

Klockan är tolf på natten. Det har redan mörknat och nu borde månen gå upp, men det gjorde han icke. Men i dess ställe blixtrar det till vid nordvestra horisonten, men icke starkare än när man tänder en stryksticka, och så blir det mörkt några minuter igen. Detta är Korsö fyr, Sandhamns första fyr, Sehlstedts gamla vän. Här berättade uppsyningsmannen:

“Sandhamn är en temligen stor by med små krångliga gator och gränder. På sista åren, sedan gubben tagit afsked från tullen och icke längre bodde i tullhuset och om qvällen varit ute på något parti, gick han alltid hem efter fyren. Han pejlade Korsö i syd till ost, ända till skomakarens knut, der tog han fyren, knuten och en vedtrafve i ett streck full syd och kunde så gå baklänges upp i sin gränd och in genom sina grindar i kolaste mörkret.“

Nu gingo vi till kojs, sedan vi äfven fått Grönskärs fyr i sigte och således hade omkring fem mil igen till Sandhamn. Följande morgon, då vi vaknade,

befunno vi oss strax utanför fyrarne, som ännu brunno. Solen skulle just gå upp bakom Grönskär, som stod der lik en gammal borg på sin höga klippa, omgifven af en ganska vacker granskog. Fonden, ur hvilken solen skulle gå, bestod af lätta morgon-skyar, kantade med den briljantaste Cadmium. Högre upp belystes skyarne redan af solen. Ute till sjös uppfördes en annan scen. En ångbåt lovade och väntade på lots. Han såg så osäker ut i rörelserna. Den kunde vara ett par mil ute. Lotskuttern med sin stubbade rigg och sin röda våd i seglet, kryssade och tog slag på slag. Ångbåten höll ned emot honom så mycket han vågade för grunden. Det var, som de hade haft förstånd begge två. Ett tu tre drabbade de ihop, ett ögonblick, icke längre än som behöfs för att ge en kyss, och nu fick ångbåten lif och hållning, tog en säker kurs och styrde rakt på hamnen. Kuttern gick till hafs för att göra flera sådana der möten. Nu, alldeles som på regissörens signal, gick fonden. Tablå! Solen bröt fram bakom Korsö, fyren släcktes i samma ögonblick, och himmel och haf stodo i lågor. Grönskär dröjde några minuter ännu — gubben B. går inte så fort i trap-porna han — och måsarne skrattade åt honom och löjorna tittade upp för att se om det var något mankemang med maskineriet. De kände troligen gubben B., ty han skulle ha lagt fingrarna på sitt astronomiska ur och svurit på, att solen gått för tidigt. Vi togo i land vid Korsö brygga och beslöto att sofva till fulla morgonen för att, efter att ha besett fyren, sträcka in till Sandhamn.

Det fanns i sällskapet en ung, nervo-biliös per-

son, som läst för mycket estetik och fått för litet stryk i sina dar. Denne skiljde sig från de sofvandes antal och gick i land. Jag höll utkik på honom och såg snart hans sittande konturer afteckna sig mot luften från en klippspets vid stranden. Han tog fram papper och penna. Då visste jag huru det stod till och gick lugn till kojs.

På morgonen, när jag besökte platsen, hittade jag en mängd papperslappar, hvilka jag sammanfogade, och fick ihop följande dårskap, som här nedan meddelas till varning för dem, som förläst sig på en känd hafsöfversättare.

Jag låg på kabelgattet,
Rökte "fem blå bröder"
Och tänkte på intet.

Hafvet är så grönt,
Så dunkelt absinthgrönt —
Det är bittert som chlormagnesium
Och saltare än chlornatrium;
Det är kyskt som jodkalium.
Och glömska, glömska
Af stora synder och stora sorger
Den ger endast hafvet
Och absinth!
O du gröna absinthhaf,
O du stilla absinthglömska,
Döfva mina sinnen
Och lät mig somna i ro
Som förr jag somnade
Öfver en artikel i
Revue des deux Mondes.

Sverige ligger som en rök,
Som röken af en Maduro-Havana

Och solen sitter bredvid
 Som en halfsläckt cigarr.
 Men rundt kring horisonten
 Stå brotten så röda
 Som bengaliska eldar
 Och lysa på eländet!

— — — — —

Vi stego upp i fyrtornet, beledsagade af fyrmästaren, hvilken icke tycktes ha fått tala med menniskor på långa tider, ty han ville aldrig släppa oss.

Ändtligen nalkas vi målet: Sandhamn. Vi se redan folk på bryggan. "Är det der Sehlstedt?" — "Den der långa?" — "Nej, det är tullinspektoren!" — "Än den der korte!" — "Det är bogserkaptenen". — Vi blefvo mottagna på det vänligaste och förda ner i trädgården, undfägnade med frukost och punsch, upptäckte att vi kunde sjunga quartetter, och det blef middag. Men hvar är Sehlstedt? Man iakttog en viss reserverad tystnad hvar gång hans namn nämdes. Vi sågo dörrstycken uppe i tullhuset, målade af Elias sjelf, vi sjöngo hans visor efter frukosten med pianoackompanjemang; men han sjelf! Är han död, eller sofver han? Ändtligen ombeddes vi att i slutna trupp, under tullinspektorens anförande, med sång tåga upp och helsa gubben. Vi gjorde så, trafvade genom den rysliga sanden upp till en backe, der en rödmålad stuga stod. Den såg precis ut som alla andra stugor med en förstuguqvist; på en rabatt några dalier och litet reseda. Ofvanför dörren satt ett förgylldt posthorn. Vi stämde upp och stodo i andaktsfull tystnad, väntande att få se det glada hufvudet sticka ut genom ett fönster, som stod öppet! Sången var slut! Nej, det blef ingenting. Slut-

ligen gick vår anförare in och kom efter en stund tillbaka med mannen, som syntes besvärad. Vi fingo sedan höra att han i sin blygsamhet ej tyckte om några hyllningar eller förevisningar. Vi blefvo föreställda. Han bad oss vara välkomna och så blef det tyst! Ja, så skulle vår nyfikenhet ha blifvit straffad och historien varit slut; men den gamle, som strax derpå gick in, lemnade oss i skötet af sin familj. Han återkom dock snart nog med konjak och vatten och hade skakat allvaret af sig. Nu deltog han i sången, var vänlig och blid, men föreföll aldrig rätt glad, och det troliga är, att han icke hade mycket att vara glad öfver. En illasinnad kamrat inom verket och Sandhamnsbo hade uppträdt på ett gement sätt mot den gamle, och nu hatade han sitt gamla Sandhamn och skulle aldrig stannat der en dag längre, om han ej innehaft posttjensten. Efter några timmar lemnade vi den välvillige värden och han visade sig ej mer den dagen. Det fanns dock en autografsamlare, som på eftermiddagen afskickade ett bref, på hvilket han kostade en rekommendation, endast och allenast för att få Sehlstedts autograf. Hvarför skulle du störa den gamles middagssömn! Förlåt honom från din himmel, Elias; det var för sin fåfängas skull han gjorde det och icke för din!

På Kanholmsfjärden.

(Ett referat.)

Kanholmsfjärden ligger som en circus. Hvita märren gnäggar i sina brädfogar och Harö-qvarnen sträcker på armarne och hjular på skogsbrynet — Kanholmsfjärden ligger som en nysopad dansbana och sydvesten spelar upp en dubbelrefvad märsssegelspolska. Roslagarne ha valt Fjordholmarne till klädloge, och landsortstruppen rustar sig till första representationen. Här uppstod en paus, hvarunder prisdömrarne justera sina ur, åskådarne beslå sina plaids, brassa rockarne för bagbords knappar och leta fram sina sjötermer för att ha klara. Roslagarne plocka sten i sina båtar, hvilket för dem är lika med att refva. Just som rikets 2,499 prester säga amen och solen visar tolf, brinner ett skott af från chefsfartyget, lika precis som kanonen i Palais-Royal. Roslagarne hissa på, klippta med vingarne och göra slag åt fjärdens norra gatt.

Andra skottet brinner af. Vändning för styrbords halsar. Nu gäller det! Nr 12 Johannes Söderman, hala an styfvare om du skall ha första priset; håll inte för kärt, din snålvarg! Familjen Söderman siter uppklättrad på lovarts låring och hviftar med mössorna när Sagan passerar akter på Färdig.

Hvarför vänder inte Britannia? Tänker hon ligga öfver Fjordholmarna i nästa slag? Duger inte. Jaså, hon är vingskjuten. Klofallet har sprungit och storseglet hänger som en trasa. Adjö med dig, och Britannia försvinner i norr och står snart i toñ med det blånande landet. Men vinden har redan blåst ut de brinnande förbannelserna och nr 2 finnes inte mer bland de täflande. Johannes Johansson ska' lära sig att refva, så slipper han sådant der. Och så gick det för fullt — alla tolf. Nu har Vingåker gått öfver till andra stranden och lagt sig mellan Hvita märren och Skarpö för att utgöra målet och sköta sin del af kontrollen. Återigen en paus, hvarunder Roslagarne arbetade nere på östra delen af fjärden, och de lustfarande ångbåtarne förde hvarjehanda musikaliskt oväsen på vestkusten. Nu komma de dån-gande först close akter om oss och sedan för styrbords halsar för-om, för att sedan gå upp några kabellängder och lägga sig i lä om Skarpön, der de snart alla 10 — en till utom Britannia hade på ett obekant sätt förkommit — lågo i rad så lugnt och stilla som de bruka i Nybrohamnen. Här hade dock passioner varit i rörelse och en liten tvekamp utkämpats för om Vingåker. Fyran och elfvan hade nemligen passerat aktern ungefär samtidigt, dock så att fyran låg öfver och således hade rättighet att

vända först. Elfvan ansåg dock listigare att göra slaget i lä om fyran, hvarigenom hon visserligen riskerade att förlora vinden, men också hade utsigter att komma först eller gå i qvaf. Nu ville det sig så, att fyran var en hetsig herre, och gör han vändningen tvärt, när han märker medtäflarens afsigt, och hade han full rätt att segla ner elfvan, men denne uppgaf så lifliga nödrop, att kamraten lovade och släppte fram syndaren, som eljest ofelbart skulle ha blifvit krossad mot ångarens stäf. Men segelsällskapet? Ja, det vet ingen hvar det håller hus, eller när det skall börja manövern, förr än någon upplyser om att de hålla på som bäst att segla, och verkligen skönjes en och annan hvit fläck i fjerran, inte större än en mås i naturlig storlek. Förstoringen ökas. Nu äro de här. Mathilda, tvåårigt sto, värdigt att vara fallet efter Ariel och Dagmar, förddt af ryttmästaren Harmens. Men se hur väl han sitter; i samlad galopp vänder han och så med sträckta tyglar full traf, skummet fräser om bringan, sidorna löddra sig. Här behöfs hvarken spö eller sporrar, och inte dammar det heller och inga hundar och inga gatpojkar! Hvad tycks om sådan löpning. Så kommer Violet, en vacker lady af bästa familj, kastar med hufvudet bakåt och är skön som döden. Hvarför skulle du vara snål i sista ögonblicket? Din herre och man skulle eljest ha fått dricka din skål ur en silfverbägare i marokängsfodral! Det der klädde dig inte, sköna Violet, så vida icke det var artighet mot den vackra Danskan, som förvred hjernan på alla karlar den dagen. Och sedan Ariel! Meyers lexikon vet inte om det skall sätta

dig bland luftandarne eller vattendemonerna, och sannerligen jag vet det heller! Och sedan den vackra Danskän med sitt etatsråd och sin stora klyfware.

Det fanns en gammal båtälskare ombord på vår ångare, och när han fick se Naja greps han af en sådan passion till den sköna, att han under senare delen af färden försjönk i ett djupt svärmod, så att han hvarken åt eller drack!

Detta är ett mycket egendomligt fall af mania. Emellertid

Sejlene faldt,

Da steg det:

“Hvor er Ormen Lange,

Kommer ikke Olaf Tryggvason?”

Ja, så steg ropet! Hvor är Dagmar? Kommer icke Dagmar! Nej, det kom ingen Dagmar; hon hade förlorat klofallsblock, och utan en sådan är det omöjligt att segla. Och inte kom tullkostern Alice och inte Esther med sin stora topp och inte Alma och inte stadsfiskalen med sin Sigrid och inte Eol och inte Gurli. Men Brenda kom och Embla och Nornan och Mary och Falken och begge kostrarne Tryggve och Maria. Och så blef middagen färdig, och sedan fingo vi ta i land vid Skarpö och se på Roslagarnes pristagning. Det är en ganska vacker husslöjd detta Roslagsboarnes båtbyggeri, som egentligen bedrifves i Vaddötrakten. Der gör man till och med skonare och briggas som beväras af några bondpojkar, hvilka aldrig varit till sjös, men ändå ge sig ut på långresor och leta sig fram både till England och Frankrike. Huru långt de drifvit sin färdighet, kan man finna af uppgifterna, som utvisa att stor-

båten Sagan tillryggalade banan endast på elfva minuter längre tid än Ariel. Tänk om en Sagan eller en Bernhardina en dag skulle få den äran att tvätta sina tjäriga bogar i en Ariels aristokratiska kölvatten och känna en tretungad flagg på sin oskrapade gaffel! Elfva minuter äro ingen evighet och värre har händt!

Solen har emellertid börjat sjunka bort öfver Stafs näs, och landen få färg. Haröqvarnen, som hela dagen gått för bottenrefvadt, har nu lagt bi. Hvita märren kastar en skugga stor som Cheops' pyramid, och mästaren på Kanholmsfyren slår på olja. Svärtorna komma sträckande och leta upp sina nästen, sedan musiken och svordomarne lagt sig. En ung stockholmare, som aldrig sett hafvet eller hafsvatten, skiljer sig från sällskapet och går med brådskande steg ner till stranden. Sedan han sett sig försigtigt omkring, hemtar han upp en handfull vatten och smakar. Det är verkligen salt! Ja, det är det! Sedan tar han upp några tångbålar och undersöker dem noggrant. Det är verkligen tång! Ja, det är det! Sedan kastar han en vidtomfattande blick ut åt Dalarögattet! Detta streck är hafvet; och han fotograferar taflan på sin näthinna. Om han kunnat dröja ett par timmar till, skulle han öfver sydöstra landet ha fått se Sandhamns fyrar; två ögon, som hålla utkik i mörkret, det ena alltjemt öppet, det andra då och då varnande med en betydelsefull blinkning. Men anghvisslan och fanfarerna kalla honom tillbaka, och Kanholmsfjärden ligger snart lika tyst och sorglig som den brukar om hvardagarne, vågorna ta af sig sina hvita lufvor och gå

---

till kojs; det stiger ett mörkt moln i vester; solen har ledsnat på spektaklet och tycker att det kan vara nog; allting går hem och lägger sig. Äro vi i väg än? Se så der ja! Loss!

Markus Larsson advokat.

—x—

För några år sedan afled historiemålaren D. i en vindskammare långt upp på Norra Badstugatan. Mannen kom mycket riktigt i jorden, blef någon tid derefter synlig i Illustrerad Tidning och beledsagades till glömskan af några medlidsamma biografiska upplysningar. Vore icke hans namn upptaget i Boijes målarlexikon och hade icke Carl XIV Johan förevigat hans bataljmålningar på ett slott, skulle mannen ovilkorligen varit dömd till förintelsen.

Dahlström tillhörde nämligen den sortens menniskor, som tagit till sin uppgift att stöta sig med folk, och denna sin uppgift vidhöll han konsekvent, hvilket icke skulle ha varit förenadt med några vidare obehag, om han haft tillräcklig tur, men detta måtte han på ett eller annat sätt ha saknat efter som han aldrig "blef något", som man säger.

Emellertid var gubben en ärans man med gammalmodiga vanor. Långt bort på Badstugatan, på andra sidan om Surbrunnsgatan, hade han, som nämdes, på gamla dagar slagit sig ner och hyrt en vindslägenhet med trädgårdstäppa, som jag i egenskap af bekant pojke till hans pojkar hade nöjet att gräfva och ansa. Denna min lust för trädgårdsskötsel, som likväl egentligen vaknade vid höstarbetet med äppelträden, förskaffade mig entré i huset, der jag snart fick mig ålagda hvarjehanda små uppdrag, bland annat att stå modell eller kolorera plancher. Och att Dahlströms oförmåga härrörde af förakt för eller brist på modell, såsom en biograf påstått, vågar jag alltså jäfva, och det kan kostymförvaltaren vid de kungl. teatrarne likaledes göra, ty så granna kläder som vi då fingo bära, har jag aldrig hvarken förr eller senare burit, och de voro just hemtade ur teaterns garderob.

Om figurerna ändå blefvo inkorrekta, så var det mitt fel och icke sönerns, ty den äldste var en jätte till kroppen och "skapad" till Carl X, hvilken konung D. som oftast älskade att framställa. Den andre sonen var en lång räkel med ett Pfaltz-Zweibrückiskt ansigte och tjenstgjorde som Carl XI.

Denne son är nu död, och "Carl X" är farmer i Sydstaterna.

Det var en afton åtta dar före jul. Jag stod utklädd till dalgosse och bar på en litografisk sten som skulle föreställa en dalkarlsklocka. Gubben satt och tecknade: de båda Carlarne stodo och kolorerade litografier på ett strykbräde samt tittade då och då hånande efter mig om jag skulle tröttna.

Det drog i armarne och bultade i pulsarne, men jag hade fast beslutat mig att icke tröttna förr än gubben sjelf sade till om att upphöra. Detta glömde han dock vanligen. Då öppnades dörren, och in trädde Markus Larsson som räddaren, ty gubben steg genast upp och helsade honom. Larsson var nämligen en af de högst få, som någon gång besökte den gamle, och D. var förtjust i honom, ty han disputerade så bra och hade mycket af D:s oppositionslynni i sig, hvilket gjorde hetsiga diskurser möjliga.

Larsson befalde genast fram romtoddy, och samtalet var snart i gång. Larsson yttrade sig alltid med en afgjord bitterhet mot allt hvad menniskor hette och äflades att lägga i dagen en hårdhjärtighet och cynism, som var honom alldeles främmande, ty han var i grunden en mycket lättrodd natur, hvars goda hjerta ofta försatte hans person i brydsamma omständigheter. Samtalet kom händelsevis in på kapitlet om att hjälpa, och Larsson yrkade afgjort på att man aldrig skulle hjälpa någon menniska, ty "det vore att korrigera Försynen, som sände både godt och ondt". Härvid uppstod en ytterst långspunnen och djupsinnig tvist, som ändades med att Larsson berättade ett äfventyr om huruledes han en gång skaffade en menniska två års straffarbete, då han ville hjälpa honom från tre månaders enkelt fängelse. Det är denna skildring jag skall söka återgifva i *Oratio recta* så som den då stod för mig under det han berättade. Historien var visserligen endast ämnad att meddelas upplysningsvis, men under gången af berättelsen, som han med sitt ofantligt utvecklade färgminne småningom återkallade i alla dess

detaljer, insåg han att den i sig sjelf ej var nog intressant och därför måste målas på, ty att han skulle minnas hvad han tänkte vid kortspelet eller huru luften såg ut vid den timman, då han passerade Skägga, kan icke gärna vara möjligt. Emellertid fick jag vara vittne till ett arbete, som på en gång var diktarens och målarens, som jag visserligen aldrig förgätit, men som jag bäst kan framkalla ur minnet genom att föreställa mig berättaren. När han gaf en naturskildring rörde han handen så som om han fört penseln, och när han talade om solnedgången såg jag reflexerna i hans öga. Jag såg huru november vinden blåste genom hans mörka, yfviga hår; huru mustacherna höjde sig af indignation när han stod inför domaren, och huru ett besynnerligt vekt ursinnestrade ur hans ögon när han, hånande sig sjelf, parodierade sitt försvarstal. Hela mannen verkade som cinnober och asfalt, hans lif-färger.

Det var sol och det var likbår, eldsken och natt, kanske äfven något afgrund och lågor. Han tillade sina substantiver epitet, hvilka verkade som rödt bredvid blått; adverbier från mörkrets regioner togo adjektiver från himmelen under armen; han gjorde ett superlativ öfver superlativen, utan att begagna svordom, och han komponerade med toner: det var färgläran, tillämpad på språket.

Han fantiserade kanske största delen, men det var vackert, och därför vill jag försöka att återge det; kan jag det icke — då har också jag fantiserat.

Markus Larssons berättelse.

“Det var i början af december för så och så många år se'n — det mins jag inte. Sandhamn låg som ett fyrfartyg ankradt i hafvet. All förbindelse med land var slut, ty det hvarken bar eller brast, och man hade provianterat för tre månader. Fyrarne voro icke släckta, ty hafvet gick ännu öppet, men man hade icke sett ett fartyg på tre veckor.

Det var eget att iakttaga huru infamt goda alla menniskor blefvo så snart vintern kom. Alla småstadstvister upphörde. Man spelade sitt domino på ölstugan i all fredlighet; man lånade till hvarandra än det ena, än det andra till lifvets uppehälle, ty man kunde aldrig sjelf gå säker från brist.

Det var, nog af, en decemberafton. Snön hade redan fallit och satt sina hvita öfverdrag på kobbar och skär. Det blåste en dubbelrefvad märsssegelskultje, och termometern föll. Telegraftrådarna sjöngo jemmerligt om kommande kyla. Lotsarne suto inne och drömde vid ofantliga téknorrar om torra kläder och varma bäddar. Men på telegrafstationen suto jag, telegrafkommissarien och den infrusne presten på Möja, som inte kunde komma hem i brist på lägenhet, och spelade vira. Jag har alltid hatat kort, men därför roa de mig ibland.

Vi svalkade oss med romtoddar ur stora glasbägare, tillhörande telegrafverket och afsedda för lokalbatteriet. Jag hade just tagit bort prestens tur-né sju med en gask på fyra och skulle till att visitera talongen. Spelet var galet, men jag beräknade mitt folk.

Kommissarien var en försiktig räknekarl, presten en deciderad kanalje, som å sin sida tog mitt lynne i beräkning och visste att jag skulle misskänna honom. Jag ansåg alltså afgjordt att han icke hade några kort; den andra hade ett sjuspel och jag sjelf icke ett kort, alltså skulle det finnas något i talongen. Då började med ens relaiet att skramla . . .

— — — . och ofvanpå det . — upprepade gånger.

“Det är bara mamsellen i Vaxholm som vill prata“, sade kommissarien, som icke ville försaka njutningen af att se mina illusioner om elfva spel gå öfver bord. Skramlet fortfor. Jag plockade och vände på lapparne utan att få syn på en enda figur.

Nu blef larmet värre.

Det eldade om donen, det fräste med utropstucken och det haglade skällsord, tills slutligen klockan började ringa; då steg kommissarien upp, och jag lade mig.

Det var Stockholmarne. Sedan några officiella oqvädinsord blifvit utvexlade och lodet uppdraget, framkröp följande 20-ordiga privattelegram, som för visst folk blef uppslaget till en rätt sorglig historia.

Lotsåldermannen, Sandhamn.

Skonerten Jensina afgått Malmö. Väntas möjligen i qväll. Utkik af nöden. Ankra på banken. Bogserare telegraferas.

Flygarsson.

Nu blef det oro i byn, och få minuter derefter syntes tvänne lotsar med nattkikaren klättra upp i tallen, hvilken tjenade som utkik och hvarifrån man kunde se ända till sex mil ut till haf.

Klockan åtta rapporterades en lanterna synlig i syd till vest. Kuttern gjordes klar, och 6 man rustade sig till färden, som lofvade att bli rätt intressant, ty mörkret var ogenomträngligt, snötjocka väntades, och sjön var svår, allt omständigheter som gjorde att jag beslöt följa med.

Snart hade man skottat snön af däck och reftat det af frost styfnade storseglet. Under tiden satt jag nere i kajutan och värmdde mig vid kaminen. Vid den svaga belysningen af ett talgljus tog jag interiören i betraktande: fyra britsar med fårskinnsfällar, en dragkista med klaff, ett lotsreglemente, en psalmbok och några brödkanter, afsedda till bränvinet.

Inom några minuter märkte jag af ljusstakens rörelser att vi voro utom hamnen; jag surrade staken och stufvade psalmboken och reglementet.

Nu började båten att hugga, så att brödknallarne hoppade af förskräckelse, och i nästa ögonblick låg jag utsträckt baklänges som i en gungstol. Jag gick upp och tog mig fram på det isiga däck, tills jag kom till kabelgattet, min favoritplats. Jag hade beräknat att få hålla mig i fockstaget, men det var redan upptaget. Der stod Otto Viklund, en ung lots, och stirrade ut öfver hafsytan.

Jag sporde an honom, under det jag höll mig fast i spänntamparne på hans pels.

“Hvem har uppässningen i qväll?”

“Det har jag.”

“Är Otto rädd?”

“Ah fan heller; men i qväll käns det så underligt!”

Karlen var vit om nosen och såg hemsk ut.

“Hvad har hänt?”

“Om han är tyst får han väl höra!”

Jag blef litet — jag vet inte hur jag skall säga — men situationen var gynnsam för vidskepelse. Vi hade just släppt Korsö och höllo kurs ut emellan Södergrundans och Stålbådans bojar.

Framför oss endast en mörk vägg, så tjock, att man liksom kände huru det skulle ta emot när som helst, och på väggen två ljuspunkter. Den ena Grönskärs fyr, lugn och orörlig; den andra skonarens lanternerna, orolig som en lyktgubbe, än uppe, än nere. Och så i mörkret höjde sig en ännu mörkare kropp: det var en sjö. Han reser sig hotande, högre än våra hufvuden, han går mot oss, han springer ljudlös — nu är han här.

Nu blixtrar det till; midt på den mörka vågen står en ljus cirkel, och vid skenet ser jag den hemska gröna färgen, som i nästa ögonblick blir likhvit. Vi äro uppe på vågen och skummet yr omkring oss, men återigen ser jag den lysande cirkeln flamma till och försvinna i mörkret. Jag rycker lotsen i rocken så att det brakar i knapparne:

“Såg du inte?”

“Jo visst, det är från vår lanternerna!”

Jag vände mig om, och ljuset från lanternan, som vi hade hissat på toppen, föll mig i ansigtet. I detsamma hördes ett klämtslag, tungt och doft som en brandsignal. Nu var det lotsens tur.

“Hörde han?” hviskade han konvulsiviskt, och jag kände huru hans andedrägt rimmade sig i mitt hår.

Ett klämtslag till!

Jag kände att jag frös ända ner i stöflarne och att håren reste sig på pelskragen. Ja, aldrig i mitt usla lif har jag känt mig så liten, ty jag stod midt emot det oförklarliga. Ingen kyrka fanns på tre mils afstånd. Någon klock-prick finnes ej i hela Svenska skärgården, skonaren kunde icke ha en så stor klocka, och till på köpet kom ljudet nedifrån.

“Detta betyder något“, sade lotsen, “ja, ja, jag vet nog att man inte kan undgå sitt öde. Vet herrn jag ville lega ut vakten i qväll och bjöd pojkarne tio riksdaler, men ingen ville! Vi få väl se!”

“Tror Otto på skrock?”

“Man ska' inte kalla för skrock det som inte är' et!”

Jag lät samtalet vara slut, ty jag hade just ingenting att tillägga.

Vi voro snart ute på flacket och höllo ner emot skonaren, som kryssade för att komma in. Om en half timma hade vi honom rätt för-ut och höllo oss nu efter för att passa på när han skulle vända.

När vändningen var gjord, brassade han back och lade upp mot vinden.

Det afgörande ögonblicket var inne.

Kuttern höll fullt och sköt akterifrån fram utmed läsidan. I detsamma kom en sjö, lyfte oss upp i jernhöjd med märsen, och med ett språng satt lotsen uppe i vanten. Jag kastade en blick ned på skonaren, och den öfversigt jag hann taga verkade lugnande. Konstapeln, som stod i öppna kabyssdörren, skakade grötkitteln på krokarne; kocken skurade knifvar; kaptenen tittade ut ur kojén i skjortärmarne och

helsade ett lugnt godafton; alla man stodo klara vid brassarne — det var en bit hemlif i mås-perspektiv på ett par sekunder — och vi voro åter ute i mörkret.

Jag gick ner, lade mig på en brits och funderade. Äfven jag hade blifvit vidskeplig.

Derpå tog man upp brödkanterna från durken och serverade bränvin. Kaminen rödglödgades af de hyggliga lotsarne, som svepte mig i fårskinn och tvungo mig att liggande spela smutsiga kort på byråklaffen.

Under en animerad mariage inlupo vi åter i hamnen och mottogos icke af några oroliga hustrur eller jemrande barn.

Jag sof mycket illa om natten och hörde i sömnen huru man knackade på fönsterrutor, ropade namn på lotsar och bullrade med rundhult. Dess- emellan tog blåsten ett tag i takresningen, gastkramade skorstenen på min stuga och trängde in mellan hull och skinn, så att de lossnade tapeterna lossnade än mera och ett regn af murbruk smattrande rann ned mellan rappningen och tapeten. Tittade jag då upp, blinkade Korsö fyr med sitt klipska öga liksom ville han hviska om något — men jag hade ingen håg att höra på, utan kröp ned under täcket.

På morgonen passerade jag vid min vanliga promenad grupper af tystlåtne lotsar med hemlighetsfullt utseende. Det hade händt något. Jag frågade, men fick undvikande svar. Slutligen talade man om att Otto hade satt bort skonaren. Då ringde det i öronen på mig, och jag tänkte på klämtningen.

Framåt middagen kom bogseraren i land med

den bergade besättningen och den förolyckade lotsen. Aldermannen stod nere på bryggan och tog emot.

“Hur i Herrans namn har du burit dig åt, Otto?”

“Jag vet inte, jag; det var mitt öde. I fjorton år har jag fört in fartyg och i mycket svårare väder, men nu skulle olyckan vara framme, och då kunde ingen hjälpa“, svarade Otto med fullkomlig resignation och förföll i tystnad.

Härpå bröt kaptenen på skonaren ut i en skur af förbannelser öfver lotsen och lofvade att ta ut ersättning till sista skillingen, om så lotsen skulle gå ifrån gård och grund. Detta gjorde ett starkt och obehagligt intryck på alla de närvarande, och jag aflade i tysthet en ed att hjälpa lotsen, om någon vån var, skulle det också gå löst på skepparen, ty jag kände på mig att lotsen var oskyldig, och att det fans dolda motiv, dem jag för en upplyst domare skulle dra fram i dagen.

Sällskapet for till staden, lotsen för att afvakta krigsrättens hållande. Jag var ute och åsåg bergningsarbetet samt gjorde studier — ovanligt sorgliga.

Derpå skaffade jag mig ett sjökort, ett lotsreglemente och Klints navigation, samt började studera. Sedan jag så under förmiddagarne observerat platsen och pejlat fyrarne, sammankallade jag de sex som varit på vakten. Jag frågade dem om de hade något att anföra till kamratens försvar.

De hade ingenting.

Kompasserna hade befunnits ny-justerade och rigtiga; vädret var mulet, men ingalunda disigt; sjelfva mörkret var gynnande för fyrarnes pejling, och strömsättning fanns inte derute. Saken var alltså oför-

klarlig. Lotsen var känd för stor ordentlighet och brukade aldrig supa, men han hade varit litet besynnerlig dagarne förut, ty hustrun hade just då varit mycket sjuk, och han hade vakat om nätterna.

“Der ha vi en punkt“, tänkte jag.

“Hvad straff tror ni han får?“

“En tre månader!“

“Straffarbete?“

“Det blir väl fängelse, som vanligt.“

“Han skall vid min salighet gå fri, så sant jag heter Larsson, nu svor jag på't!“

Gubbarne sågo förvånade på mig; jag tackade dem för upplysningarne och gick.

Otto kom tillbaka, nedslagen, och hade erkänt allt. Nästa krigsrätt skulle sitta om åtta dagar, och då skulle han få sin dom. Jag tog honom i enskildt förhör och fick småningom ur honom sex fakta, som jag ansåg vara friande; dock fann han skamligt att skylla på hustruns sjukdom.

“Var du lugn, min gosse, och se om din gumma, så följer jag med dig till sta'n när du skall in nästa gång, och lita på mig, du!“

Den stackars lotsen gjorde så äfven. I fyra dagar skref jag hans försvarstal, och sedan lärde jag mig det utantill. Detta var nästan det värsta. Midt öfver ön, på andra sidan utkiken, låg stranden alldeles blottad för hafvet. När då det blåste hafsvind, kunde sjöarne vräka sig många famnar upp på den släta sandstranden, och det var dit jag begaf mig för att få en lämplig lokal för min fingerade sjökrigsrätt.

Rätt ut till hafs syntes de två masterna snedt

skärande horisonten; straxt i ost Svartbådans spira, och längre bort Grönskärs fyr.

Der kom en lång, genomskinlig sjö; han var hvit i hufvudet: det var auditören. Jag sprang ut på sandbotten när återsvallet drog sig tillbaka, och straxt kom en stor, tjock, grön kommendörkapten och sopade ut mina spår, men låg i nästa ögonblick krossad vid mina fötter. Jag talade mot vinden och vågen; sandhafren böjde sig och slopades, men reste sig igen tills nästa våg kom. När jag hunnit till midten af talet, glömde jag bort resten och fortsatte på fri hand, kom ifrån ämnet, och slutade med en förtviflad bön om nåd.

Detta förargade mig, ty jag stod endast på min rätt, och jag njöt när sanden piskade mig i ansigtet som en bestraffning för min feghet.

Krypande uppför klipporna, ty vinden skulle ha slagit omkull mig, begaf jag mig upp i skogen, åt några ruttna lingon och började om igen för mitt nya auditorium.

Den sjunde dagen var inne, och vi skulle resa. De inre fjärdarne åt Vaxholm till hade varit isbelagda, men blifvit uppbrutna af en stark ostlig vind. Otto, hans broder och jag skulle anträda den svåra färden, seglande i en liten öppen båt. Klockan 12 på middagen stodo vi resklädda nere vid stranden. Det var ett par grader kallt, vädret var klart, och med den vind vi hade, beräknades 8 eller 10 timmar till Vaxholm, der vi skulle ligga öfver natten.

Jag var beredd på allt, och sedan vi inne hos några lotsar fått åtskilliga färdknäppar, hade modet stigit i en så oerhörd grad, att jag icke fästade mig

vid att båten endast var afsedd för tre personer och ändå lastad med en strömmingsfjerding, åtta tomma bränvinskaggar och ett par säckar med kläder, så att, när vi krupit ned, båtkanterna endast lågo ett kvarter öfver vattnet. Storseglet, en större uppsprättad säck, och focken, i förhållande dertill, hissades på, och vi voro till sjös. Otto satt till rors, brodern skötte focken, och jag satt midskepps vid strömmingsfjerdningen.

Sinnesstämningen var alls icke melankolisk. Jag trakterade en mungiga, som jag fått af en holländsk sjöman, och brodern sjöng yankee-visor. Vi rökte våra snuggor i samma lugn, som om vi sutit hemma. Solen började redan att rosfärga snön på de östra kobbarne, då vi anlände till Smörasken. Här plockade man litet sten i båten. Detta föreföll mig misstänkt, men man skyllde på Kanholmsfjärden och på den friskande vinden. Vi lade ytterligare i land på Hasselkobben, der supen af samma namn togs, ty nu skulle vi ut på öppna sjön.

Solen gick ned, och i vestra horisonten hade mörka molnmassor hopat sig som berg. Ibland brusto de, och ut ur den svarta väggen flöt, som ur en vulkan, en massa rött ljus, så intensivt, att ögat bländades och såg allting ännu svartare sedan. Det började stänka framifrån stäfven; samtalet tystnade; snuggorna slocknade; sjöarne blefvo allt högre, och båtens rörelser oroligare. Man kände hvarje nyck af vinden. Då ryckte det till i seglet, läsidan låg under vattnet, och det forsade om fötterna.

“Stick på skotet!” skrek jag ofrivilligt.

“Är han rädd?” frågade Otto och höll an lika

fullt. Då teg jag. Båten pressades nu fram med slaksidan så hårdt, att intet vatten kom in mera. I stället slog sjön öfver från lovart. Framåt gick det, så att det pep om'et. Då sprang fockskotet. Båten girade till, seglet flaxade och slog så olycksbådande, att jag verkligen blef rädd. Hela företaget syntes mig så oerhördt oförskämmt, så löjligt djerft, att jag började skratta. Jag satt liksom midt i sjön. Vatten in i båten, halfkrossade sjöar bak ryggen, skummet som ett yr fram i fören, och läsidan ett kvarter under ytan. Emellertid började jag frysa, ty vattnet gick öfver pelskragen och sög sig ner efter ryggen. Fötterna voro i vattnet till smalbenet.

Snart var skotet lagadt, och vi i full fart igen. Jag började tänka öfver belägenheten. Otto hade krupit upp på lovartsidan. Öfver kavajen hade han dragit en hvit sticktröja, som gjorde ett lika kallt intryck, som det af skjortärmar. Den sista röda solreflexen föll på hans mörka ansigte. Hvarje gång jag varnande tilltalade honom, svarade han med ett doft skratt och blef derefter tyst. Var han drucken? Det vet jag ej än i dag. Eller tänkte han segla oss i qvaf i sin förtviflan, ty han var förtviflad, fastän han höll god min. Jag knäppte emellertid upp pelsen, för att vara beredd, upptog försigtigt min knif och afskar oförmärkt snörena på mina lapp-pjexor. Derpå stack jag den uppslagna knifven in i pelsärmen, fast besluten att kapa skotet vid förefallande behof.

Ju längre vi kommo ut på fjärden, dess större andrum fick vinden, och sjöarne blefvo allt längre. Till råga på eländet började jag frysa, men vågade

icke bedja om bränvinet, ty jag var rädd för hvarje rörelse man gjorde. Otto hade emellertid gjort fast skotet och började ösa. Då såg jag upp mot vindsidan; det svartnade på en fläck, och efter oss rusade fram på vattnet en kåre, jag skulle vilja kalla den en ande, ty den var osynlig, fastän man såg dess mörka spår.

“Stick på skotet, eller jag kapar!” — och knifven var framme som en blix. I samma ögonblick satt jag med benen i vattnet, kände en stark arm fatta om min handlofve, och båten reste sig igen. Skotet var oskadadt, och det var räddningen. Då sade brodern med ett irriterande lugn: “segla inte så hårdt, Otto“, och derpå: “herrn ska’ inte vara rädd, för det här ä’ ingenting.”

På detta sätt gick ytterligare en half timme, och det blef mörkt. Men fram mellan focken och staget såg jag den lilla Kanholmsfyren, som lyste med sitt fasta, orörliga sken, och som skulle verkat lugnande, om icke mina nerver varit så ytterligt retade af de oupphörliga ryckningarne.

Jag fick dödsfantasier. Locket hade fallit af strömmingsfjerdningen, och jag såg med afund på de hvita skepnaderna, som sofvo der så lugnt med öppna ögon. Äfven de hade dött i blomman af sin ungdom, under stilla promenader i de dunkla tångsko-garne dernere på den otäcka sjöbottnen.

I min betryckta ställning måste jag se på dem, ty jag kunde icke vända på mig, och hvad jag än tänkte på, såg jag alltjemt de öppna röda ögonen stirra på mig. Då förstod jag, hvarför pappa lade tolfskillingar på systers ögon när hon var död. Jag

filosoferade öfver min stryksticksask för att förströ mina tankar. Jag såg ännu en ring efter stearinljuset som jag släckte i går qväll, ty jag begagnade alltid asken som ljussläckare. Jag erinrade mig hvad jag hade läst just då, vid det der ljuset, innan jag somnade i min varma säng. Det var en obegriplig filosofi, som jag lånat af presten. Som jag aldrig viker i böcker, utan fäster pagina i minnet, erinrade jag mig genast sid. 26, der jag slöt. Det handlade om Kant. Det enda jag fattat af den mannens för öfrigt underliga läror var imperativet att man måste tro. Nu rök det till igen. Jag beslöt mig för att tro, men min hjerna var så förvirrad, att jag ej visste på hvad.

På Otto trodde jag inte mera, ty han var tydligen bortkommen och dessutom ej att lita på, då han ju nyss hade satt bort en skonare. Brodern var visserligen bättre, men han satt vid fockskotet. Så der raglade min hjerna af och an mellan för och akter, tills jag slutligen tror att jag trodde på Kanholms fyr, med en hemlig reservation, i händelse vi snart skulle komma i lä under landet.

Mycket riktigt. Ryckningarne upphörde och med dem dödstankarne, och när vi straxt derpå passerade "Hvita Märn", hvilken stod likt ett hvitt spöke på sin klippa, kände jag mig som hemma hos mig, och satt redan och öste i allsköns ro efter en välfången styrkdryck. Jag nickade vänligt åt fyren och tackade för godt sällskap, hvarpå vi vände ned mot ett annat ljus, som sken mycket oroligare, men också mycket varmare — det var smedens, hos hvilken vi skulle rasta.

Hvilken vällust att få gå i land, och räta ut sin domnade kropp efter en sådan färd!

Vi suto snart framför en stockeld inne hos smeden, der man höll på med julrustningar, och talade om det öfverståndna som om en lustig bagatell.

Sedan vi ätit och druckit, började vi att leka. Man dansade efter mungiga; hundarne skällde och hoppade kring golfvet som galningar; sjelfva Otto hade glömt sin sorg, och ingen frågade om orsaken till den sena resan. Der berättade äfven Otto om anledningen till den underbara klämtningen. Det var ledvagnen som fockskotet löper på, hvilken lossnat i den ena ändan, och sedan tienstgjorde som en slags stämgaffel.

Snart suto vi åter stufvade i vår båt, och skulle börja kryssningen öfver fjärdarne ned till Vaxholm. Jag hade noga förvissat mig om att inga större vatten förefunnos på den återstående vägen, och litade dessutom på de nyförvärfvade själskrafterna.

Det dröjde dock icke länge, förr än ett nytt elände började, sju gånger värre än förut, och jag insåg snart, att fjärdar kunna vara ganska stora, fastän de äro små — för lotsar. Vi dublerade "Silfverkannan", under fara att bli sönderslagna mot det branta berget.

Månan hade emellertid gått upp och stack fram mellan trasiga moln, hvilket gjorde uppträdet ännu hemskare, ty nu såg man eländet i all dess storhet. Sjöarne voro svarta som bläck, och månljuset låg som drifvet silfver, fläckvis. Det stötte på likvagn. Brodern, som satt i fören och höll utkik, hade dragit på sig en svart oljerock, hvilken alltjemt vättes af

sjöarne och när ljuset föll på rockens tunga, skarpa veck, såg mannen ut som en jernstaty. Vinden kom rytande öfver landen och kastade sig handlöst ned på båten, som pressades och vändades. Då vi vände under land, hördes ett ögonblick suset i de snöiga granarne eller hviskningen i vassen, hvarvid jag tänkte: "Herre Gud, den som vore i land!" — Så voro vi åter ute igen, och då vaknade alla goda föresatser. "Du har varit ett svin, Larsson, men kommer du med lifvet från den här färden, så skall det bli folk af dig", tänkte jag helt vackert. Jag var icke annars rädd för sjön, men nu voro mina nerver ytterligt försvagade, helst som den artificiela sinnesstyrkan började blåsa bort. Jag domnade småningom af och förföll i en slags osalig dåsigheit. "Pling, plang, kling, klung, klong", lät det plötsligen. Jag vaknade och lystrade. Omigen! Det var glasharmonika, speldosa, fortepiano, men det var vackert tillsammans, och jag blef helt varm. Musik på sjön i månskenet, midt på fjärden!

"Kling, klang", ett långt kratsch som af en kran-såg, och båten stannade, midt i sjön.

Det var isen. Stort allarm! Seglen ned och årorna ut.

Jag vill endast tillägga att vi rodde två mil mot vinden och under ideligt pianoaccompaniment till Vaxholm. Första milen rodde jag, den andra sof jag. När jag vaknade på Trälhafvet, hade jag hufvudvärk, ty mössan hade fallit af. Jag yrade och såg i månskenet Christus på korset mellan de båda röfrarne, afteckna sig öfver skogen, och var fullt öfvertygad om verkligheten af synen, tills man

senare förklarade den helt enkelt vara en aftacklad tremastare, hvilken lagt sig i vinterläger vid en strand.

Om natten sofvo vi i Vaxholm och jag var frisk följande morgon.

När vi gått på ångbåten som skulle föra oss till staden, leddes två tjufvar ombord och förtöjdes på fördäck, der de utgjorde föremål för publikens giriga blickar.

Detta försatte Otto i en mycket dyster sinnesstämning.

Vi hade likväl icke hunnit längre än förbi Tenö, då han glad och nyter kom fram och bjöd oss på kaffe i försalongen. Han hade sålt sin strömmingsfjerding (min strömmingsfjerding) åt en passagerare. Stackars gosse!

Klockan tre quart till tolf stodo Otto och jag utanför kanslihuset på Skeppsholmen, efter att ha styrkt våra sinnen med en frukost på "Messingsstängen".

Kanonieren, som postade utanför, hade redan anställt ett förberedande förhör med min stackars vän, hvilket jag förgäfvades sökt afstyra.

En och annan officer hade börjat komma. Vi gingo in och satte oss i förmaket eller rättare förstugan. Nu kom skepparen med sitt ombud, en lång mäklarleik. De helsade lotsen med verkligt medlidande och kastade misstänksamma ögon på mig

Under den rysliga väntan som härf på följde framhviskades mellan båda kärandeparterna ett samtal, rörande sig kring försäljningen af lotsens gård. Det kokade i mig, men jag teg.

Målet uppropades, och vi trädde in i sessionsrummet.

Kring ett svart bord suto sex officerare och en civil. Ordet fördes af en liten person med tre streck på halsen och ett på hufvudet samt en stor sabel om magen. Vid dörren satt en väbel, som skulle agera allmänna åklagaren, men han kom aldrig längre än till dörren och aldrig ett ord hörde jag honom säga. Skepparen och clerken stälde sig på den högra, lotsen och jag naturligtvis på den venstra sidan.

Sammankomsten öppnades med ett vänligt rytande i riktning åt mig: "Hvem är det?"

"Åhörare", svarade jag.

Protokollet från förra ransakningen upplästes och justerades. "Har du något att invända, lots?" sporde ordföranden.

Lotsen skulle till att svara, då han afbröts af skepparen, som började en harang. Lotsen fortsatte äfven, likmätigt befallningen, att tala.

"Tyst lots, du ska' lära dig att tiga när folk talar!" skrek auditören, som i sin tur tog ordet af ordföranden.

Då skrek jag så mycket jag förmådde:

"Jag skulle anmäla mig som ombud för lotsen!"

Skepparen bleknade, auditören blef stum, och bittarne knäppte af sina koppel och sågo otåliga ut, ty de hade tänkt att få gå hem så fort som möjligt. Man hviskade och kastade på mig ursinniga blickar,

hvilka inneburo allt det förakt som ligger i ordet "bränvinsadvokat".

Slutligen afbröt ordföranden: "Det kan icke nekas".

"Namn?"

"Larsson."

"Karaktär?"

"Marinmålare."

Ögonblicket var inne. Det var jag som var den anklagade. Jag darrade på benen som en stackare, men jag kände att det fanns någon osynlig närvarande, som stod öfver hela sällskapet i makt och myndighet och som bragte dem till tystnad. Det var lagen, som gaf mig rätt att tala och befallde dem att tåga.

Jag började med ett: "Mine herrar!"

Ordföranden försökte att gäspa, och auditören låtsade läsa i en bok.

I ett andedrag hade jag rullat upp inledningen. Jag talade om det viktiga ögonblick i lifvet, då qvinnan skall föda barn — lotsens hustru hade nemligen just varit ute för den åkomman; jag skildrade modersglädjen, kanske den renaste som ges i detta usla lif, der man om morgonen står upp som en hederlig karl och om aftonen lägger sig som en Långholmare. Jag lemnade en diagnos efter Hartman på sjukdomen insomnia eller sömnlöshet, hvilken verkligen är en sjukdomsform, fastän man icke tror det. Lotsen hade icke sofvit på tre nätter, alltså var han icke tillräknelig. Härföljde en liflig skildring af vår utfärd till skonaren. När jag kom till de märkvärdiga klämtslagen, såg jag alla nio ansigtens vända

emot mig. Uttrycken kunde jag ej läsa, ty jag var för upprörd, och som jag stod emot ljuset, låg hela rummet svart och ansigtena syntes endast som nio hvita fläckar i mörkret. Jag slutade inledningen med en framställning af människans obetydlighet i förhållande till verds-alltet och isynnerhet till det oförklarliga.

Härpå följde försvaret. Lotsen hade tagit fartyget utom sitt distrikt och hade således intet ansvar. Hvad pejlingen af fyrarne beträffar, så litar en lots hellre på sina landmärken än på en usel kompass, som kanske är falsk. Fartyget förde jernlast, och därför litade han ej till kompassen. Hvad landmärkena beträffar, så behöfver man bara vara aldrig så litet sjövan, för att veta huru de skenbara afstånden förändras vid olika lufter. Här målade jag en marin med snö på landen och mist i luften. Lotsen vore alltså i dubbelt mått oskyldig, men än mer, han var icke allenast oskyldig, utan kaptenen var den brottslige. Han hade sofvit när olyckan skedde, och nu står det i lotsreglementet att "befälhafvaren ansvarar sjelf för manövern, dock efter lotsens hörande". Här hade dock inrotat sig den vanan, att man betraktade lotsen som befälhafvare, så snart han satt foten om bord. Detta missförhållande måste ändras, ty lotsen är icke navigatör, endast vägvisare. Han kan icke logga, behöfver icke kunna ta ett bestick, icke känna hvarje fartygs segelduglighet. Man tror att man skall få ha lotsen som en slags Kristus, som vid hvarje olycksfall skall bära alla sjökapteners synder. Icke så! Svenska handelsflottan skall nog inse att dess intressen icke skola så vårdslösas; tiden är inne

för en reform, och nu skall reformen ske — nu eller aldrig!

“Men sjöförklaringen, invändan I, mina herrar. Den är falsk, svarar jag; den är lögn från början till slut. I veten kanske icke huru man gör en sjöförklaring? Jo, skepparen, just han som oftast ligger och sofver, sätter upp en redogörelse öfver ett förlopp, som han aldrig sett, och sedan läser han upp den för besättningen, som till hälften består af utlänningar, hvilka ej kunna ett ord svenska, och så skriva de under på salighetsed. Och det skall få gå på detta sätt, tror man? Jag skulle kunna anklaga dem för mened, hela sällskapet; men det gör jag inte. Nu har jag sagt min tanke, så sant jag heter Larsson, och att hvad jag sagt är sant som dagen, det kan ni ge er djefvulen på, hela surfven!” Och härvid slog jag näfven i bordet så det rungade.

Stormen bröt lös; jag hade förlorat besinningen. Sablarne skramlade, och jag minns ingenting vidare, förr än jag befann mig ute i förstugan, dit ett par kanonierer hade haft den artigheten att förpassa mig.

Jag irrade ut i staden, förtärd af harm och vanära. Icke vågade jag söka upp lotsen, som nu ovilkorligen var störtad. Mörkret föll snart på, och jag befann mig smygande utanför “Messingsstången”, för att se om jag skulle upptäcka brodern och få veta utgången. — Förgäfvess! Då gick jag till “Freden”, för att få mig något att äta. Den förste jag fick sigte på var skepparen. Han satt ensam vid ett bord, lutade hufvudet i handen och såg mycket be-
dröfvad ut. “Tänk om min anklagelse tagit skruf

och jag störtat honom i olycka! tänkte jag vidare. Ja, men jag vill inte göra någon människa något ondt". — Jag gick fram till mannen.

"God afton, kapten! Hur gick det?"

"Hvarför kunde ni då inte ha sagt ett ord till mig först, innan ni gick åstad och förderfvade saken för den stackars lotsen!"

"Hvad fick han?"

"Två år!"

"Ja, men jag går till högre rätt!"

"Gör inte det, herre, det här är ingen vanlig domstol!"

"Men mitt försvar!"

"Jo, det var vackert! Första delen skulle nog ha verkat som förmildrande omständigheter, men den andra! — Ni hade ju orätt i hvarenda punkt, utom i det att ni framställde lotsen som lögnare, ty han talade ju emot sitt första erkännande. Och icke nog med det: ni höll på att sätta mig i omständigheter, som kunnat bli svåra nog. Ni tror kanske att jag ville gossen illa? Tvertom, jag ämnade genom auktion rädda hans gård åt honom. Detta har ni nära nog omöjliggjort. Ni tror kanske att jag har så roligt sjelf? Ni vet inte hvad det vill säga för en skeppare att sätta bort sitt fartyg. Jag får börja om igen som styrman. Jag skulle hem och gifta mig, ty jag har fästmö; men deraf blir nu ingenting, ty jag förlorade allt mitt, som jag hade med mig. De beskyllningar ni utkastade mot mig upptogs begärligt af clerken, som rapporterar dem till mina redare, och hvem vet hvad öde de kunna bereda mig! Nu skall jag hem till julen öfver Östersjön,

och det blir ingen lustresa i öppen båt! Hvad jag skall lefva af till våren vete Gud. Herre, ni hade gjort väl om ni hållit munnen!“

Som en fördömd sprang jag ut från mannen och såg aldrig mera hvarken honom eller lotsen. Kanske inte det var en trefflig historia?

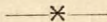
“Åh, för trefflighetens skull så... men inte bevisar den heller, att man icke bör försöka hjälpa sina medmänniskor“, invände D. “Man skall bara inte vara dum.“

“Man blir det, så snart man åbäkar sig med att hjälpa folk. Kom till mig, om du är i knipa, och lyckas du att röra mig, kan du vara säker om fängelse eller stupstock, allt efter som jag känner mig hjälpsam. Menniskan är en usel komposition, och jag är den uslaste af alla — god natt!“

Och med hatten djupt nedtryckt öfver pannan och händerna nedborrade i fickorna, störtade Markus Larsson på dörren och skyndade med långa steg gatan framåt, som om han velat springa ifrån minnet af den olycklige lotsen.

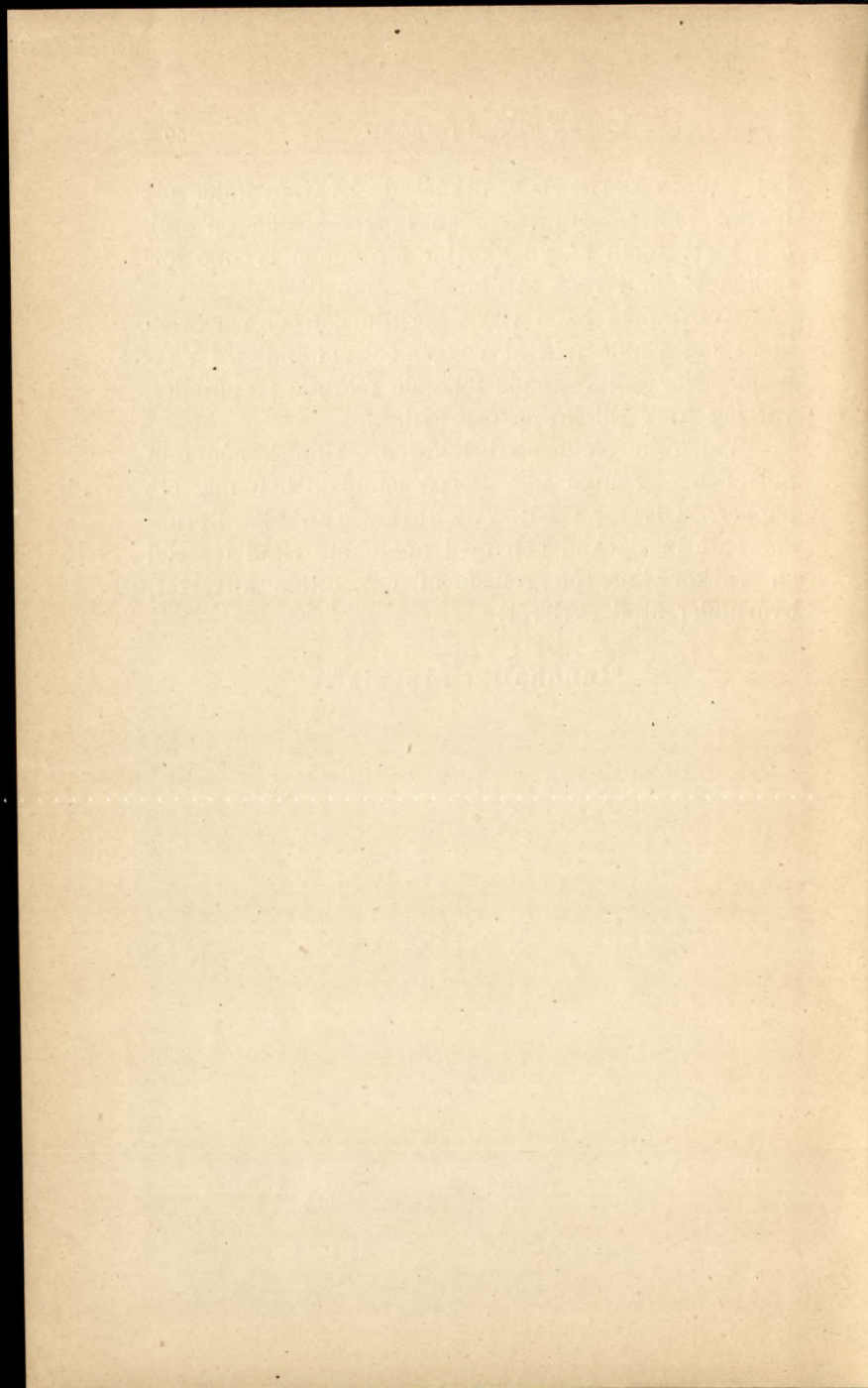
En timme ombord.

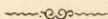
 Jag sprang upp på fallrepet och var ombord på briggen "Warrior". Dalarö låg snart bakom oss och vi höllo ned åt Vaxholmsleden. Efter att ha utbytt några ord med kapten gick jag fram åt skansen för att få ostörd läsa hennes bref. Omöjligt! Jag blef tilltalad af förste styrmannen. Då gick jag ut på bogsprötet, satte mig på eselhufvudet och med armen om förstängstaget började jag läsa. Det svartnade för ögonen, jag läste om och om igen! Jag kysste brefvet, jag kysste kuvertet om och om igen! Jag ville kasta mig i framför bogen och låta kölhala mig tills alla känslor blifvit kylda och alla suckar qväfda! Det var slut! Hon hade tröttnat!

Då ringde skeppsklockan, och konstapeln kom aktningsfullt och frågade om jag ville spisa middag med kaptenen. Jag beslöt att säga: tack, nej! men gick. Vi åto något salt och sedan något torrt, samt

drucko något, som var mycket starkt — och mycket. En hvit hand serverade. Jag talade visst engelska, och svor rysligt. Sedan gick jag ut på däck. Nu började jag urskilja föremål. Jag gick på ett golf sluttande som en scen. En gris sprang omkring och försökte titta öfver relingen. Höns och gäss plockade korn ur en hvit hand. Mellan nakterhuset och kajutan stodo blommor i ring kring en grön bänk. Det var en trädgård. Jag satte mig i trädgården bredvid en qvinna. Vi började tala — jag mins inte på hvad språk! — Det blåste kallt. Jag drog plaiden om mig. Då röck det till vid min sida. Hon hade knäppt igen sin vackra plyschkappa om min fula ylleplaid! Jag steg upp och gick in i kajutan. Der fans ingen. Jag tog en stryksticka och tände eld på mitt bref, tände eld på kuvertet. Jag ville än en gång berusa mig af doften och lät röken stiga upp och kyssa mitt ansigte. Röken tog mig på orden. Ruset kom. Det bultade vid tinningarne och mörknade för ögonen, som sågo bilder af mer än vanligt virriga former. Vid hvarje fartygets rörelse kom en frossbrytning öfver mig, så våldsamt, att klockan hoppade ur västfickan. — Till sist föll jag ned på durken, och skulle ofelbart legat afsvimmad, om jag icke slagit hufvudet mot spottlådkanten. Detta räddade mig, ty af smärtan vaknade jag till besinning så mycket att jag kunde stiga upp och lägga mig i kaptenens soffa. Nu var febern i full gång. En hvit hand — alltid den hvita handen! Hvarför det då? Kanske emedan det bara fans fyra sådana ombord. En hvit hand hælde i mig whisky — o, hvad det var ljuft! — äfven whisky kan vara

HÄR OCH DER.

MARK OF THE DEER

Våren på Djurgården.

af alla årstider är våren erkändt den mest obehagliga, isynnerhet för den som bor på Djurgården och älskar ett ordnadtt lefnadssätt. Jag flyttade dit ut i höstas, när de långa behagliga skymningarna kommo, och solen gick ned redan kl. 4,15, och jag bodde der ända till den 12:te Maj, då jag flyttade in till staden.

Som jag ej hade min sysselsättning hemma, kunde jag endast under aftonen njuta af det lugna behaget att bo utom en tull. Allting var så regleradt och gick sin gilla gång. Jag visste alltid, att jag skulle bli öfverfallen af två hundar vid 6:te lyktan på flottbron, och detta hade blifvit ett sådant behof, att jag saknade dem när de ej kommo, och jag ångrade mig bittert, att jag i min ficka burit sten ända från Skeppsholmen, för att jaga bort dem. I hörnet af Allmänna gränd stod alltid en polis och

sof, hvarannan qväll den med stora polisångerna, och hvar tredje den med de röda mustacherna. Melan Manégen och Hasselbacken började några fulla karlar att hojta, och Kille på Alhambra skällde. När jag så kom in på mitt vanliga toddyställe, sutto flickorna och sydde, jag läste högt för dem ur en aftontidning, och ingen störde oss. När jag så kom dit der lyktorna slutade, gick en rysning öfver ryggen och det blef mörkt för ögonen. Smutsig om benen letade jag mig hem, och ref mig alltid på en spik när jag vred om portnyckeln.

Det låg ett visst behag i detta. Så lefde jag lycklig tills den olyckliga Februari månad trädde in. Jag fick icke mera tända min lampa kl. 5, ty solen ville ej gå ner. Den 7:de blef jag öfverfallen af 3 anemiska barn, som ville sälja blåsippor — jag har alltid hatat blåsippor. Detta upprepades sedan hvarje dag. Den 9:de väcktes jag kl. half 8 af en bofink, ehuru jag ej ville vakna förr än kl. half 9. Denna efterföljdes snart af flera, som hvarje morgon förnyade det störande uppträdet. I början af Mars blef saken betänkligare. Jag kom in på mitt schweizeri — i salen stodo sex soffor, 5 voro lediga, den sjette — min soffa var upptagen. Jag satte mig i den femte och tog in cognac — hvarför skulle jag dricka toddy?

Jag hade länge anat detta. Blef så varmt i luften med solsken till.

Öfverrocken blef grön på axlarna och hvit i knapphålen. Halfårsgamla fläckar stego upp ur schoddyns mossiga grafvar, hatten uppblöttes af de för jorden välgörande vårregnen, och lade sig i djupa veck öfver pannan.

En qväll — jag vill försöka att glömma den — kom jag in på mitt aftonställe. Ingen helsade på mig, ingen plats fans ledig — jag måste sitta i farstun vid kuskarnes bord och dricka absinth — hvarför skulle jag dricka cognac?

Det var bittert. Nästa morgon skulle dock göra mitt öde fullständigt.

Flottbron var indragen!

Den som bott på Djurgården, vet hvad dessa ord innebära. Jag försökte med ångbåten, men han lade alltid ut när jag kom. En gång låg han vid andra stranden, och då höll jag på att försona mig — men sedan dess gick jag kring Ladugårdslandet, ty jag ville icke ha slumpen att tacka för en lycka som jag förtjenar.

Olyckorna hopade sig.

Jag hade ett vackert strandparti som jag höll på att studera. Ett aftackladt fartyg låg förtöjdt en kabellängd från land. En morgon hade akterkettin-gen sprungit, vinden var sydlig, vraket red för ankaret och taflan var oduglig. När det blir N. N. O. $1/2$ O. får jag motivet igen. Detta har jag inte tid att vänta på.

Jag hade utsökt en grupp björkar, som skulle tecknas. De stodo i en backe, der jag icke visste, herr D:s villa skulle komma att stå. Nu har man sprängt bort förgrunden och huggit ned björkarne; därför blefvo icke träden utförda på min tafla, som utställdes på Akademiens högtidsdag.

Solen sjönk den sista aftonen bakom Kastellholmens flagga, jag vandrade framåt slätten för att på Novilla säga farväl åt våren och Djurgården — och

ännu en gång värma mig vid minnena från den förgångna vintern. Ve! Borta var den mörka vintergrönska, som förr glädde det skumma ögat, kanarieföglarne hade flyttat till svalare länder, artilleristerna hängt sina kornetter i Tivolis pilträd, på golfven stodo inga virabord, inga tobaksmoln förmildrade det bjerta solskenet, der förr var glädje och lif och värme, der ljusen från kronorna speglade sig i speglarne, och fontänen sorlade under lagrarnes kronor — der satt en herre och drack en kopp kaffe, under det att en kylig vårvind strök sig in genom den öppna dörren.

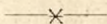

I dag på morgonen slog häggen utanför mitt fönster ut sin giftiga grönska, en blifvande härd för myggor och spindlar. Innan dess blommor hinna sprida sin stank kring backarna är jag borta.

I Notre-Dame och Kölner-Domen.

Två ögonblick.

Vi hade ätit Ostende-ostron och druckit hvar sin litre chablis; vi hade åkt på Skating-Rink nedanför Henri IV. och emottagit applåder af den på Pont-Neuf församlade publiken så ofta vi hotade att bryta armar och ben på den glatta asfaltbanan; oktobersolen sken hett, och med hattarne i handen, som de andre parisarne, stälde vi färden till la Cité, passerade Palais de Justice, besågo S:te Chapelle, som alls icke är någon perla i arkitekturväg, huru ren än stilen må vara, ty inuti verkar den som målning — ty den är alldeles bemålad — och utanpå verkar den icke alls och är liksom alla andra götiska kyrkor icke beräknad att ses utanpå. Vi marscherade vidare och stodo så på torget framför Notre-Dame. Är det Notre-Dame? — Ja! så är det! — Det är ju en

mycket vacker kyrka! — Ja! Défense d'afficher! Défense d'... stod det på muren.

Utanför portalen upphandlade vi radband med Jesu heliga hjerta på och tilldelade två privilegierade blinda tiggare drickspengar. Vi voro inne! — Det är icke så högt; det är icke så långt; men det är ofantligt vackert!

Solen skiner fullt in genom alla de södra fönsterna och de praktfulla målningarne aftecknas på stengolfvet — det är en kolossal Laterna Magica och in skjuta solstrålarne mellan de korta och tjocka pelarne liksom i en ekskog och upp ur kapitälernas murgrön sträcka sig lisenerna, fortsatta af gördlarne, hvilkas väldiga grenar slingra sig samman och bilda det öppna, glada hvalfvet! Men långt borta i skogen står en qvinna utanför S:t Josefs kapell, der hon tändt ett smalt vaxljus, icke större än en blyerts-penna, hvilket i den stora, förgyllda kandelabern fördunklas af sex tjocka ljus, dem den förnäma damen låtit tända, hvilken nyss satt den stora blombuketten i den äkta Sèvre-vasen derinne på altaret framför S:te Geneviève, derinne, der hon nyss biktat i den rikt skulpterade valnötsstolen för monseigneur sjelf, under det hennes ekipage väntade utanför på gatan och hennes negerpojkar gjorde narr af de blinda tiggarne.

Hvad ber hon om denna gamla, midt på ljusa onsdagsmiddagen, ensam hållande Gudstjenst i hela den förfärligt stora, glada Notre-Dame? För ett sjukt barn? En vägfarande, kanske förlorad ansedd son? För en man, skjuten som en hund 1871 mot en mur i buttes Montmatre?

Vi fördjupa oss in i skogens dunkel! I hvarje kapell blombuketter, tjugofrancsbuketter framför de vackra marmorbilderna af alla dessa fattiga lidande Sankt Den och Sankta Den; ljus, midt i solskenet — huru enfaldigt, men huru rörande som enfalden!

Liksom i en mörk grotta i skogen hvälfde sig kor-omgången bakom altaret! En Suisse, en person i uniform hejdade oss. En franc i entré.

Vi fördes in i sakristian, der man höll på att visa dyrbarheterna för en hop förvånade landtbor. Den der messhaken skänktes af kejsar Napoleon III, då hans son föddes; den der monstransen skänktes af kejsarinnan då o. s. v.; det der Ciborium skänktes af kejsar Napoleon III då o. s. v.; den der buglan på den der kalken gjordes af kommunarderna . . . det der antependiet bars af erkebiskopen Darboy af Paris . . .

Vi lemnade séancen innan den var slut och vandrade ensamme i koret, bland de döde, bland de lidande. Hvad han i mot dessa helgonbilder, dessa monument, resta åt de olyckliga, som lidit och kämpat för hvad som, på deras tid åtminstone, var idéer; de söka icke sina platser på gator och torg för att gerna varda helsade som verdens officerare till häst och fots, hvilka man så gerna tillber; tänd ljus för dessa arma, som lefvat i mörkret och som ännu i sin odödlighet gömma sig i kyrkans dunklaste vrå! Låt dem vara!

En prest gick oss förbi; vi helsade såsom plägsed är och han besvarade vänligt vår helsning.

Promenaden hade tröttat oss och vi lemnade med saknad den glada, ljusa byggnaden. Vid dörren

räckte en gammal tjenare fram en vigvattensviska; vi mottogo hans artighet och lade en skärf i hans bössa. På pelaren ofvanför mannens hufvud stod ett anslag: Tariffe etc. Det var taxa på bönstolarne. Nå, hvarför icke, då man icke har några bänknycklar!

Jag kastade en sista blick framåt midtelskeppet. Nu vet jag hvarför hon är så glad!

Hon är 34 fot lägre än Kölner-Domen (14 fot högre än Upsala domkyrka), men Kölner-Domen är blott 4 fot bredare.

Och de korta romanska kolonnerna! Ögat har pinnar att klifva på!

Vi voro ute på gatan igen; men den blåa himlen var ful; ögat var bortskämdt af det färgade ljuset. Än en blick på façaden.

Icke ser hon så förfärlig ut som Victor Hugo sagt!

Det är en fästning snarare! Horisontallinien håller henne qvar vid jorden, likasom det grekiska templet! Det är ett vackert perspektiv å norra sidan, men icke oöfverskådligt; stråfpelarne äro indragna i kyrkan och man mäter sig så lätt upp för de fem afsatserna.

“Ser du något af Quasimodo?”

“Nej!”

“Vi få väl ta Schnaase och Kugler med oss i morgon, så få vi se.”

“Och så låta vi bli att taga frukosten vid Châtelet!

* * *

Vi skiljdes med tårar från den beskedlige värden och hans fru på Rue de Douai, der vi varit i pension i tre veckor; han kysste oss på kinden då han lemnade räkningen, som började så här: A Monsieur 2 Amis. Huru oskuldsfullt! Han hade aldrig frågat efter våra namn, men gifvit oss husrum, choklad och tidning om morgnarne, små supéer om aftnarne och frukt, vin, cigarrer och sifoner hela dagen; han hade oss ovetående betalat våra små skomakar-, skräddar- och tvättnotor, ja, han hade till och med liquiderat en snickarräkning på 60 fres; det är en mycket vacker plägsed, den der! Det var emellertid frågan om afsked; kamraten skulle flytta till sin nya atelier och jag till Stockholm. Vädret var sådant det skall vara de sista dagarne i oktober och så svårt som det kan vara sista dagarne i Paris, så att det icke var med de gladaste känslor man satte sig i kupén kl. 4 e. m. för att i ett sträck åka till Köln och vara framme kl. 5 följande morgon.

Men det bar af; sofva blef icke frågan om, ty man hade nog med att passa på vagnombytena. Vid 8-tiden talades en slags svenska som tyskarne kalla holländska; vinet upphörde i väntsalarne; i daggroningen voro vi i seidlarnes land och kl. 5 i Köln.

Vid tillfrågan huru dags tåget skulle gå till Düsseldorf, försålde en jernvägstjensteman till mig en kommunikationstabell för ett ganska högt pris; men han sålde icke hemligheten att begagna den; jag måste förfråga mig hos en annan tjensteman, som lemnade en annan uppgift, och så en tredje, som jäfvade de förre och aflade högtidlig ed på att tåget skulle gå kl. 10 f. m. Det var en glad morgon! Fem

timmar på en jernvägsstation; utfrusen, sönderbråkad till kroppen, följaktligen äfven till själen, hung-
rig, ledsen och eländig på alla sätt, smutsig så att
ögonlocken knarrade på sina sotiga gångjern; ensam
i en fremmande, sofvande stad, der icke en restaura-
tion, ett kafé fans, fruktande för att ta in på ett
hotell, med en historia i minnet om en landsman,
som fick betala 30 francs för att han tvättade sig i
Kiel; åsterstod blott att gå upp i staden och pro-
menera i mörkret; ty det var mörkt ännu och lyk-
torna voro släckta.

Med filten, plaiden och nattsäcken i handen bör-
jade jag min vandring. Det var en gråkall, mulen,
fuktig, förfärlig morgon och stengatorna voro då-
liga. Jag kom till en bro, som gick öfver floden;
der satt en man till häst på ett högt postament, jag
tänkte icke på att erinra mig hvad han mån-
de vara för en; jag kunde för öfrigt icke se mer än den sud-
diga silhouetten mot den mörka himlen. Då erin-
rade jag mig att det var Rhen som porlade under
mina fötter; jag skänkte densamma en lång, oför-
delaktig betraktelse; det var så långt jag kunde se
ett smutsigt vatten mellan fula stränder — och in-
genting vidare!

Jag började anställa sjelfmordsdoftande reflexio-
ner öfver min resa, som så vändt upp och ned på
mina föreställningar om den synliga delen af verlden,
som så skakat mig och sållat mina illusioner att
der icke fans en qvar.

Nordsjön var ju som en spegel i fyra dygn, och
man hade sagt mig att den alltid var i uppror. När
jag som barn reste öfver Björkfjärden hade man sagt:

det är ingenting mot när man kommer ut på Östersjön; när jag rest på Östersjön sade man att jag skulle se Kattegatt bara; jag reste på Kattegatt i storm och skröt med att Kattegatt var ingenting! Jag hade bara en illusion kvar: Nordsjön! Den skulle dock vara värre än det värsta! Vi beforo den i oktober: midsommarsväder; vi spelade trekarl på storluckan och icke en lapp rörde på sig. Jag har dock Atlantiska hafvet kvar, men det tänkte jag icke på när jag nu stod och såg på Rhen.

Nattsäcken blef allt tyngre, fingrarne stelare och sinnet svartare.

Under tiden började dagen gry.

Jag vände om på mina spår, gick upp åt staden och befann mig omsider framför ett högt fjell som tycktes räcka upp i skyarne; det var beväxt med granskog ända upp åt ryggen, och i skogen sprungo vilda djur; förfärliga ansigten af menniskor och vargar grinade mellan stammarne; då gick en rysning genom märg och ben; jag ville fly, men då såg jag under baldakiner heliga män och qvinnor som trampade på onda menniskors hufvuden och vilda djurs; och de sågo saliga, leende ut och pekade uppåt granthopparne, och der sutto korsblommor och rosor; och då hörde jag sång ur berget och såg ett svagt ljusken glimta mellan trädstammarne och en liten klocka väckte mig till besinning — jag stod utanför Kölner-Dömen.

En gammal qvinna kom gående öfver torget och gick in i kyrkan; jag följde. (Jag hade icke varit i kyrka på åtta år.) Kommen inom dörrarne såg jag på en stund ingenting, ty det var mörkt; jag

hörde ett hastigt uttalande af latinska ord af tre eller fyra röster, hvilka, då de upphörde, besvarades af en enda djup basröst från ett annat håll. Jag befann mig i tvärskeppet och kunde icke se högaltaret eller de talande; jag stälde mina knyten från mig vid dörren och smög fram. Jag blef rädd då jag fick se hvad jag såg; i den förfärligt stora kyrkan brunno två vaxljus vid högaltaret: der stodo tre prester och en korgosse; ljuslågorna kämpade med mörkret och skenet klättrade uppför de höga pelarne, men nådde aldrig upp, ty dessas hufvuden slutade i ett mörker, men ändå längre upp trängde den gryende dagern in genom de målade fönstren och derofvan sköto de spetsiga hvalfven ännu högre upp; det var den högsta höjd jag sett; det var högre än himmelen! Jag har sett lampan tändas i Grönskärs fyr då en decembersol gick ner och Östersjön låg under mina fötter; jag har stått på Frognersætern och sett Kristiania stift i fogelperspektiv, men detta var större!

Framme i korets halfdunkel urskiljde jag fyra kvinnogestalter; flera funnos icke i morgonbönen!

Messan var slut; en af de officierande presterna kom ner från högaltaret åtföljd af korgossen, som bar en lykta framför honom. De fyra gummorna föllo ner på bönpallarne — och jag också; jag var så trött! Presten bar en monstrans; och när han gick fram pinglade små osynliga klockor, och skenet från gossens lykta irrade mellan pelarne.

När jag steg upp var jag ensam! Det kom en ängslan öfver mig; de mörka hvalfven trängde sig tillhopa, och då jag såg uppåt hotade den spetsiga vinkeln att bli ändå spetsigare, pelarne sträckte på

sig och syntes beredda att när som helst sluta lederna och krossa mig. Jag tog mitt bylte och gick hastigt ut.

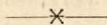
Det var full dager. Jag kastade en blick på den maskstungna façaden; den var ful, men den var öfverväldigande.

Jag lemnade Köln ganska uppskakad; ehuru jag försökte resonnera bort min skrämsel med motiv sådana som en sömnlös natt, hvälfvens opropotionerligt ringa spännvidd i förhållande till den orimliga höjden, den oafbrutna vertikala linien genomförd och tillämpad i allt, så var dock intrycket qvar lika lifligt.

Alltså fick jag ändå behålla två illusioner på den resan: Kölner-Dömen och Atlantiska hafvet.

För Konsten.

Det var en vårdag i början af 60:talet. — Jag gick ned i torget för att höra på gardesmusiken och visa en ny vårrock.

Man spelade just ouvertüren till Don Juan, och jag hade hyrt mig en femöresstol tätt invid musiken för att taga något reda på instrumenteringen, ty jag var musikus, d. v. s. jag var e. o. i stadens auktionsverk och gaf lektioner å piano och violoncell.

Jag blef störd i min musikaliska njutning af några taktstampningar tätt invid min stol. Då jag skådade upp, fick jag syn på en gammal man, säkert 60 år, med gråa, tofviga lockar och ett intelligent ansigte med dugtiga drag. Han var klädd i en lång rock af rödbrunt tyg — kläde var det ej. Mannen var något lutad, men hade han sträckt på sig, skulle han bestämdt hållit sex och en half fot.

Hans ögon voro oafbrutet fästade på musikanterna; en underbar eld lyste i dessa ögon, och man

såg på hans åtbörder, att han drömde sig anförä musiken.

Då musiken tystnat, hördes ett enstaka "bra!" Folket vände sig om; man såg på hvarandra och fnissade; barnen, som alltid äro hjertlösa, skrattade högt och pekade finger åt den gamle mannen, ty det var han som, nog barn att ej kunna lägga band på sina känslor, gifvit sitt högljudda bifall tillkänna. Det skar mig i hjertat; vårsolen blef mörk för mina ögon; jag förargades öfver människornas ondska och ångrade att jag tagit den nya rocken för att lägga hyende under deras fåfänga. Det var naturligtvis för deras skull som jag tagit på det nya plagget. Ett vemodigt, ömkande löje sväfvade öfver den gamles läppar. Jag steg upp från min stol och erbjöd honom åt den gamle; han såg på mig så underligt genomträngande, tackade för mitt anbud, men föreslog i stället att vi skulle promenera tillsammans.

"Herrn är musikalisk?" sade han.

"Jag älskar musiken, men hör ej till de utkorade."

"Vill herrn komma hem till mig, så ska vi göra musik? Hvad spelar herrn?"

"Piano."

"Dåligt instrument, men gör sig godt till en flöjt. Ser herrn, jag blåser flöjt. Jag har hållit på i femtio år, för nu är jag 67, och noter har jag för ett par tusen riksdaler, men kanske vi ska' äta middag först?"

"Jag brukar äta på "Tennknappen".

Vi följdes åt till nedre Fredsgatan och åto en

enkel middag. Vid bordet tog gubben upp ett parti klibbröd ur bakfickan.

“Ser herrn, det är så helsosamt, detta klibbröd, och jag äter numera alltid på detta ställe, ty här tillåter man mig verkligen att äta hvad slags bröd jag vill. På förra matstället skrattade man först åt mig, sedan nekade man att servera mig något, om jag fortfarande störde vissa herrars aptit med mitt osmakliga bröd. Äro ej människorna galna? Och det säger jag herrn, att om vi ska' bli vänner, hvilket jag tror, så tala aldrig med mig om spritdrycker eller tobak. — — —

“Men nu ska' vi gå hem, så herrn får se hur vågmästar L. har det.

Vi styrde af bort till Köpmangatan, fyra trappor upp i ett gammalt hus. Der hade gubben en dubblett, högst egendomligt möblerad. Ett dåligt fortepiano, några violer, en violoncell och till sist en ganska försvarlig flöjt, jemte en hylla full med smutsiga och slitna noter. Här funnos från duetter och trios, ända till oktetter och orkestersaker, allt med flöjt.

Redan vid första försöket — en duett för piano och flöjt — märkte jag det tragiska underlaget i gubbens lif. Han var född musikalisk, vurmade för musik, men saknade det förnämsta af allt — öra och taktsinne.

Det ser verkligen ut som vår Herre skulle roat sig med att skämta med åtskilliga människor, och detta på ett ganska underligt sätt. Han ger dem en brinnande lust att frambringa något skönt eller åtminstone reproducera hvad andra frambragt, men nekar dem på samma gång förmåga att utföra det.

Till ersättning slår han deremot dessa olyckliga med blindhet, så att de ej märka sin fattigdom, utan lefva nöjda i sin lilla drömda värld och skratta åt den skrattande hopen.

Men jag vill först i korthet tala om L. föregående historia för att sedan kunna återge några drag ur vårt treåriga musikaliska samlif.

L. var ett i Stockholm känt original, och som Blanche redan under L:s lifstid ej drog i betänkande att kasta in några skämtord om honom i en roman, tvekar jag icke att med några drag teckna och om möjligt förklara denna egendomliga personlighet från en tid, då ännu ej den moderna nivelleringsprincipen gjort sig gällande, hvilken vill sätta alla människor i en hyfvelbänk och så draga till med hyfveln efter vattenpass, att alla bli lika som ett par hyflade bräder.

L. började sin bana i en hökarbod, men visade redan der så stora anlag för musiken, att han blef bortkörd. Principalen fann honom en dag sittande innanför disken, blåsande på sin flöjt, hvilken han nyss smort med finaste nötolja, då en piga kommer in och begär ett halft skålpund pottkäs. L. tittar upp från noterna om pottkäsen skulle befinna sig i grannskapet. Tyvärr stod den längst uppe vid taket.

“Fins inte“, svarade han, utan att märka principalen.

“Ja men jag ser att den står der uppe“, återtog pigan.

“Säljs inte“, svarade Lampa och skulle just taga ihop med en skala, då principalen stiger fram

— rycker till sig flöjten och kastar den i en mjöltunna.

Här är en lucka i biografien, tills vi finna L. såsom sin egen hökare. Huru detta kunnat tillgå känner jag ej; förmodligen genom arf, ty icke hade han kunnat tjent sig upp. Han hade emellertid nu bragt det så långt, att han kunde hvarje qväll hafva musiksoiréer hemma hos sig. Traktering ansåg han nu ej behöfva tryta, ty det var bara att taga ur boden, "så kostade det ingenting". Nog af, han måste göra cession, och alltihop var som bortblåst. Derpå tog han sig för att arrangera baler, men det gick icke bättre, och slutet blef den fatala konserten på börsen, der man blåste ut ljusen och ringde i klockan, när L. uppträdde som solist på flöjt.

Detta grep honom mycket djupt, men han gömde smärtan och talade aldrig om den saken för mig förr än sista qvällen han lefde.

Oaktadt han redan var till åren, gick han in som e. ö. tjänsteman i vågen och blef snart ordinarie. Vid den tid, jag gjorde hans bekantskap, uppbar han 1,000 rdr i lön, men en vikarie befriade honom från tjenstgöring mot det att vikarien fick sportlerna, och nu florerade gubbens musik ända till sista veckorna af hans lefnad.

Hvem helst han råkade, som kunde ett instrument, tog han hem med lock eller pock, helst så att de blefvo fyra, ty då drog han alltid fram med en quartett af en tysk, vid namn Aigner, der gubben hade en obligatflöjststämma.

Man följde med honom hem, dels af nyfikenhet, dels af medlidande. Det hände till och med att ut-

märkta amatörer stötte tillsammans hos Lampa; ja, jag kommer i håg en gång, då till och med några af kungliga teaterns artister gjorde honom den äran. Då var Lampa lycklig, men hans glädje blef ej ogrumlad, ty han fick hela qvällen uppbära förebråelser för att han ej kunde hålla takten. Gubben skyllde på att han i följd af snufva ej hade någon "ambichy". Då det led fram åt qvällen, blef sällskapet oroligt, ty man hade ej sett en skymt af vått eller tort till förtäring, och då någon af de yngre var nog dristig att kasta fram något om en hungrig mage, förklarade gubben, att han aldrig brukade äta om qvällarne, och att han för öfrigt bjöd folk hem till sig för att göra musik och inte för att äta och supa.

Efter den förklaringen försvunno de fleste af de gamle, och nu återstod ej annat för honom än att samla unga omkring sig, i hvilkas sällskap han förut ej just funnit behag, emedan de kritiserade hans gamla älsklingskompositioner. Snart såg han sig omgifven af en skara unga män, som voro roade af musiken, och som gubben fick kommendera dem och ingen vågade klandra hans takt eller "ambichy", blef han dem särdeles bevågen och bjöd dem som oftast på Piccardon och saffransflätor.

"Tag mera bakelser, gossar", brukade gubben då säga.

Den som höll längst ut af gamla gardet var en mycket besynnerlig figur. Han kallades magister Nyberg, var vikarierande lärare i en lägre apologist-skola, hade förr varit student och spelt bort 11,000 rdr — på viol.

Han var gubbens protégé, d. v. s. Nyberg måste

dagligen spela duetter med gubben samt uppbära snubbor hvar gång det gick sönder i takten, hvilket alltid var L:s eget fel. Till gengäld härför åtog sig L. att skaffa Nyberg en plats, hvilket tillgick på det sättet, att L. hvarje morgon vid sitt choklad läste annonserna i Dagbladet.

Långa tider gingo om, utan att någonting ville låta höra af sig. Magistern svalt så han blef mager som en spik, men han tröstade sig med att violen dess bättre fick plats under den svarta bonjouren, hvilken blef allt vidare och vidare.

“Herrn som tagit studentexamen skall bli tjänsteman, för man lefver inte på musiken, herre. Herrn kommer, ta’ mig tusan, att dö i en vedbod på en kista, om herrn fortfar att spela. Kom i håg vedbo’n och kistan, herre!”

Så brukade L. uppmuntrande tilltala den stackars magistern, hvilken aldrig svarade, af fruktan att gå miste om det varma husrum, som han fick åtnjuta under de stunder, han var hos L. och spelade. Jag kan knappt påminna mig hafva hört den mannen yttra ett ord, mer än en natt då vi gingo hem tillsammans och han berättade huru han hört Mozarts G:moll symfoni spelas på en konsert. Han talade då så att han darrade i hela kroppen och grät som ett barn.

Omsider lyckades L. en dag få tag uti något passande för den stackars magistern. Man annonserade efter en person, kunnig i att måla likkistplåtar — med vers på.

“Men inte kan jag göra vers“, invände Nyberg, som helst ville blifva qvitt arbetet.

“Men jag kan, jag, ser herrn“, svarade Lampa. “Här fins härinne“, tillade han och pekade på sin verkliga imponerande panna. “Och dessutom ha vi psalmboken.“

Och nu måste magistern under L:s öfverinseende måla likkistplåtar. Gubben dikterade och Nyberg skref. Medan de hvilade sig, gjordes duetter. Men snart ledsnade båda, och Lampa icke sist, ty han tyckte det vara alltför lifliga påminnelser om sin förestående bortgång, hvilken han önskade så aflägsen som möjligt. Innan han lät magistern gå till magasinet för sista gången, ville han ändå två sina händer och gaf honom derföre en ytterligare påminnelse om vedboden och kistan.

En ny finansplan måste uppgöras för den fattige Nyberg. Att gifva honom några kontanter gjorde L. ej gerna, ty dels tyckte han det icke löna mödan, dels ansåg han arbete vara helsosamt.

Han hade i sin ungdom hopsatt en “polacka“ och låtit trycka densamma. Den var satt för piano, “men lämpade sig särdeles väl för flöjt“, som det stod på titelbladet. Som nu ingen människa hade köpt densamma, återstod blott för L. att sprida sitt kompositörsnamn för intet. Emellertid hade han väl tjugo exemplar i behåll. Af dessa skulle Nyberg få tio att sälja för underpris åt bekanta, på det han af inkomsten skulle kunna lefva tills han skaffat sig en plats, men ingen ville köpa, på grund deraf, att Nyberg aldrig ville bjuda ut kompositionerna, hvilka han var nog musikalisk att kunna värdera. Det blef alltså ingen inkomst af, och Nyberg fick lefva ändå — på hvad vete vår Herre. Magrare kunde han icke

blifva och ej olyckligare heller, men han klagade aldrig. Det är troligt att L. kastade åt honom ett och annat ben från sitt magra bord.

Tålmod hade han som en engel och ond var han blott en gång, som jag såg. Vi spelade en af Plegels trior. L. kom af sig, och trogen sin vana skrek han:

“Det är då sjelfva fan att aldrig magistern kan hålla takt!”

“Nej, si nu var det vågmästarn!” var Nyberg nog djerf att svara, hvarpå han steg upp, tog violen och gick.

L. blef häpen öfver sådant mod hos den beskedlige Nyberg.

“Gemen karl att vara häftig också! ta' humör för så litet — beskedlig stackare — men kan aldrig lära sig takt. Han skulle ta' värfning på en tid och gå rekryt — hm! hm! förstöra nöjet med sitt retliga lynne. Vi få väl taga en duett, kära du.”

Och nu togo vi en duett för flöjt och violoncell. Gubben hade noter för alla instrumenter.

På tre dagar syntes ej Nyberg till. L. blef orolig, men visste ej hvar magistern bodde eller om han bodde någonstädes, ty det talade aldrig Nyberg om. Fjerde dagen kom Nyberg tillbaka lika from som förr. Mat kunde han undvara, men ej musik.

När jag blef närmare bekant med L., vann jag hans synnerliga förtroende och blef honom outhärlig. Jag var den skickligaste pianist i Stockholm, påstod gubben, och skälet var att jag aldrig tredskades, utan följde med hans flöjt, huru illa han än drog i väg.

Under vårt snart dagliga umgänge hade jag tillfälle att iakttaga åtskilliga egenheter hos honom. Han var mycket ohågad att dö, och för att förlänga sitt lif, åt han på sistone rått kött och klibröd, under det han fördjupade sig i studiet af gamla läkareböcker. Om nätterna stod han i en vedkällare och sågade ved för att bli varm och sedan få sofva desto bättre. Om dagarne tog han sig långa promenader och var vid sina 67 år vid full vigör.

Under allt detta hans sökande efter helsans bibehållande gömde sig dock något, som jag snart fick klart för mig. Gubben var giftassjuk, icke af håg för äktenskapet, utan af lystnad efter ett rikt parti, hvarigenom han skulle kunna komma i tillfälle att göra riktig musik. Har jag endast fullt upp med mat och dryck, tänkte han, så får jag nog dem som spela. Dessutom hade han i många år drömt om en dyrbar "Böhmflöjt". Får jag blott en rik hustru så får jag nog en flöjt, och får jag en sådan flöjt, så skall ni, ta mig tusan, höra att Lampa har "ambichy". Och gubben gick verkligen åstad att fria. Korgar fick han naturligtvis till höger och venster, men lät ej modet falla.

Så hade han en gång fått spaning på ett gammalt ogift fruntimmer, en rik och musikalisk mö. Om hon hade föräldrar i lifvet visste han ej, och det bekymrade honom föga. Han hade emellertid aning om att hennes fader skulle lefva i en mycket hög ålder. Nog af, L. klär sig svart med hvit halsduk, skickar magistern att köpa en blombukett, inrullar sin polacka, omknuten med ett rött sidenband, dock så att kompositörens namn tydligen kunde läsas

utanpå, tar sig en droska och åker till den gamla mamsellens bostad. Han kommer dock icke längre än i förstugan, der han emottages mycket kallt af den blifvande makan. Han börjar med polackan. Mamsellen häpnar. Derpå rycker han fram med blombuketten och frieriet, men detta har till följd ett hysteriskt anfall, hvarvid fruntimret dock bibehåller nog besinning att öppna dörren, skjuta ut den åldrige friaren och kasta blommorna och polackan efter honom. Af hela det förfärliga ordsvallet kunde gubben ej uppfatta mer än att hennes fader hade dött samma dag på morgonen.

“Hin till otur också, att gubben skulle dö just som jag kom att fria. Otur också att jag skulle komma att fria, just som gubben dog.”

Sedan friade L. aldrig mer.

Hans lefnads slut nalkades, och symptomerna voro nog kraftiga att öfvertyga honom sjelf derom, han som likväl aldrig trott att han skulle dö, förr än åtminstone framåt sitt hundra år.

Han blef retlig till lynnet, och alla öfvergåfvo honom, till och med de unga. Blott Nyberg och jag höllo ut.

En qväll hade vi gjort kvartetter tillsammans, och L. hade uppfångat en ung notarie som spelte altviol. Gubben var den qvällen alldeles omöjlig -- ingen takt, ingen ton i flöjten; det gick sönder oupphörligt.

Notarien, som brukade spela med i Mazèrska kvartetten, blef ursinnig och gaf L. hårda ord hela qvällen. Till slut utbrast han med den mest öfverlägsna ton:

“Hör nu, vågmästare! stoppa herrn sin pipa i säcken och knyt väl igen. Herrn skulle aldrig ha kommit sina läppar vid en flöjt, ty herrn har ju hvarken öra eller begrepp om takt!”

L. satt mållös. Ännu hade ingen haft hjerta att säga honom sanningen, och nu kom hon som ett åskslag öfver honom. Han förlorade det enda han hade att stödja sig vid — tron på sin musikaliska begåfning. Hela hans förflutna lif låg som ett moln bakom honom, och nu förstod han med ens alla de lömska skratten, som han förut ej aktat på.

Nyberg, den ädla själen, som alltid trott på L. och nu såg honom krossad och förödmjukad, blef upprörd i sitt innersta af harm och sprang upp från stolen med ovanlig liflighet för att säga notarien en hel hop obehagligheter. Läpparne darrade och ögonen voro fuktiga. Orden trängdes om hvarandra, och det enda han fick ordentligt fram var ett ljungande:

“Skäms, lymmel!”

Notarien tog sin hatt och gick, i det han ytterligare kastade några glåpord åt L. och hans musik.

“Magistern skall vara lugn. Det austår en filosof”, sade L. åt Nyberg, då denne ämnade skicka några afskedsord åt den bortgående.

“Vill ni gå ut och gå, gossar?” fortfor han. Och då jag föreslog en trio, skakade han blott på hufvudet och lade bort sin flöjt.

Då vi kommit ut på gatan gingo vi helt tysta bredvid hvarandra, till dess L. först tog till ordet och till vår stora häpnad frågade om vi ville röka

en cigarr. Vi tackade och gubben gick sjelf in i en cigarrbod och köpte två cigarrer.

Medan vi väntade utanför, mumlade Nyberg för sig sjelf: "Stackars L., han lefver icke länge".

Under vägen vexlades icke många ord, och ej ett enda om musiken.

Följande eftermiddag gick jag upp till L., som jag fann sängliggande och sjuk. Han hade stått uppe halfva natten och klistrat ihop gamla noter, som skulle bindas, när han blef gift. Uttröttad deraf hade han lagt sig fram emot morgonen och vaknat mycket sent, oförmögen att lemna sängen. Hans ansigte var betydligt förändradt, och hans röst matt. Bredvid sängen stod ett skärbräde med hackadt rått kött och en karafin vatten.

"Det var snällt att du kom, så att jag fick säga adjö — det bär af snart!" helsade mig gubben.

Jag sökte öfvertyga honom, att det ej var så farligt, men det lönade ej mödan.

"Vill du göra eld i kakelugnen? Det börjar bli svalt", afbröt han mig, och nu förstod jag huru det stod till.

"Behöfver du "näfver", så tag i notskåpet. "Det räcker nog till", fortfor han.

Jag svarade ej, utan skar några trästickor, och snart hade vi en duktig brasa.

"Öppna nu chiffonierklaffen — tredje lådan till venster uppifrån — tag hit den!"

Och nu gick han igenom en bundt papper och bref, som jag anmodades att kasta på elden. Sist återstod blott ett konvolut. Han stirrade på det och lade det under hufvudgården. Efter en stund tycktes

han ångra sig och tog fram detsamma, öppnade det, och lemnade det åt mig att lägga på elden. Pappret brann först, så att jag genom röken kunde se en flik af en fordom rosenröd klädning. Om ett ögonblick var den svart som den andra askan.

“Hör du, Gustaf“, började han ånyo efter en stunds tystnad, “tror du på ett lif efter detta?”

“Visst gör jag det, farbror.“

“Ja, det gör jag allt med! Man kan således räkna på att få lefva igen ett nytt lif, ett bättre än detta, som bara för mig varit ett stort misstag... Hvarföre blef jag född? Var det bara för att spela narr åt människorna? Jag vet att man skrattat åt mig, jag vet det; men jag lefde ändå, ty jag trodde på min kallelse. Nu tror jag inte längre. Derföre är det slut... Men hvem gaf mig den der tron? Vår Herre kanske? Då hade han väl någon mening med det? — Gif mig min flöjt! — — Kasta honom i elden.“

Jag hade ingenting att svara men dröjde likväl.

“I elden med den bofven!“ skrek gubben, och nu reste han sig på båda armarne, för att se hur det sprakade om buxbomen.

“Hör du hur det hvisslar i honom? Nu kan han spela. Se bara hur klaffarne smälta hela skalan uppåt... Så der, nu kommer C-klaffen. Hör du så han piper? Jag tror han gråter. Ja, gråt du! Det är ingen som skrattar åt dig, om det blir falskt.“

Gubben föll tillbaka på sin bädd och grät.

Under tiden hade Nyberg kommit in och stannat vid dörren. Han förstod genast hvad det var frågan

om och derföre brydde han sig ej om att fråga hur det stod till.

Då L. fick se honom, räckte han honom handen. Nyberg såg förtvifladt sorgen ut och teg. Derpå satte han sig vid brasan.

“Är inte violen med?” frågade L.

Nyberg gick efter sin gamle vän.

“Spela för mig, herr Nyberg!”

Och Nyberg stämde och stämde; till sist kom han sig i gång. Han spelade utan noter, men stirrade oafåtligt in i kakelugnen på de ramlande bränderna. Han måtte hafva sett underbara syner, ty så hade jag aldrig hört honom spela. Det var hela hans förflutna lif, som rullade upp sig för mina blickar. Först flöt ett adagio fram stilla och fridfullt, som barndomens dagar. Ljusa gestalter stego fram, ty tonerna togo form, och bland dem en qvinna, mild och helig, som minnet af en moder. Tempot ökade sig, och en hvirflande vals hoppade fram öfver strängarna, så att det qvittrade om violen. Det var ynglingalust och stormen af vaknande lidelser. Stråken tröttnade vid flänget och med en sista ansats gjorde han en djerf öfvergång. Då började ett ihållande allegro agitato i de mest sönderslitande modulationer. — Svikna förhoppningar, bruten tro, allt hvad af sorg och elände som kan innebo i ett människohjerta fick nu ej längre rum i den trånga granlådan. Der hade sorgerna legat gömda i långa, långa år, som i en likkista. Nu stego de döda minnena upp. Förtrollningen var löst. Nu fick den olycklige ändtligen fram hvad han så länge förgäfves sökt. Han fick gjuta ut sitt öfverfyllda hjerta, men ej i sönderslitna suckar

och brutna rop, dem ingen förstod, utan i fulla toner och rena harmonier. Hvarje sorgens mask, som frätt hans bröst, kröp fram och var en skön fjäril. Mörkret blef vårsol och suckarne fogelsång. Det var ej en ynglings hejdlösa förtviflan; det var en manlig sorg. Sjelf satt han hänryckt och förvånad öfver sin musik, ty sådant hade han aldrig hört förr, och när han tystnat och låtit violen sjunka mot knät, vaknade L.

“Kom hit, gossar?” hviskade den gamle och tog våra händer; “god natt med er och tack för i dag; ni har aldrig skrattat åt mig. Låt bara bli den fördömda musiken!”

Nyberg satte sig på golvet bredvid sängen och höll gubbens hand. Han såg på honom så sorgset. Det var också den enda menniska som hyllat honom på hela jorden.

Jag gick fram till sängen. Efter en stund var L. död, och Nyberg sof.

Han såg så lycklig ut, att jag tyckte det vara synd att väcka honom.

När han vaknat och såg att L. var död, föll han på knä och kysste gubbens hand, utan att säga ett ord eller fälla en tår.

Sedan vi lemnat nycklarne åt städerskan, gingo vi ut. Jag bjöd Nyberg att äta qväll på Freden. Då vi sutit till bords en stund, kom en herre in och såg särdeles nyter ut.

“En nyhet, L. har slocknat!” skrek han åt källarmästaren.

“Hvad säger herrn?”

“Jo, L., den der galne musikvurmen, har kolat af i qväll.”

“Åh fan! Nå ja, det var inte för tidigt! Det var en snål kanalje och lär väl i alla fall ej lemnat mycket efter sig.”

“Det är visserligen bara möblemanget, och det köpte han på stadsauktion för 50 år se'n; men tror herrn inte ändå, att han hade dem som friade till det gamla skräpet?”

“Ah nej!”

“Jo, det var två besynnerliga figurer, som slogo för gubben på sistone, men han lär inte ha gjort något testamente, så de ha allt spelt en dålig fiol.”

“Hade icke herrn också fått något löfte, vill jag minnas?”

“Jo bevars, men det trodde jag aldrig på och därför gaf jag tusan att spela med gubben.”

Efter den qvällen såg jag aldrig Nyberg mer, icke en gång på L:s begrafning.

Men af en slägtinge till honom har jag sedan fått höra hans ganska romantiska lidanden och död, hvilka bevittna hur trogen ända in i döden han blef sin första kärlek, musiken.

Det var en nyårsafton, ett par år efter L:s död, då Nyberg, som under denna tid födt sig på vikariat i apologistskolan, omsider tröttnade på ett arbete, som, med undantag af psalmsånger vid morgonbönerna, beröfvade honom allt tillfälle till musikaliska sysselsättningar, tog sin Matts ur skolan och började spela fiol igen.

Detta gaf intet bröd, och snart måste Nyberg för första gången i sitt lif gå ifrån sin fiol, för att

betäcka en del af hyran. Förut hade han alltid haft sin tillflykt hos L., hos hvilken han fick gömma sin skatt. Nu var det slut med glädjen för den stackars magistern. Hvad skulle han numera lefva för? Ingenting, naturligtvis, och då tyckte magistern det vore bättre om hans tillvaro upphörde. Återstod alltså blott att dö. Han vandrade ut till Djurgården, der han åtminstone kunde få räkna på att vara ensam. Det var en klar månskensqväll och så kallt, att sjelfva månen tycktes blekna. Träden voro betäckta med rimfrostkristaller, hvilka bröto det klara månljuset, så att luften syntes uppfylld af ett ofantligt antal små ljusflingor, hvilka hoppade från qvist till qvist. Stjernorna sköto blixtar. Marken gnistrade. Hela naturen spred ljus, men ljus utan värme.

Han satte sig i en drifva vid en stor alm, men när han sutit en stund, tyckte han det blef kallt och måste upp för att gå sig varm. Han var för mörk i hågen att kunna njuta af det magiska landskapet. Plötsligt stannade han.

Någon hade ritat med en käpp i snön underliga tecken. Nyberg tänkte och sökte minnas. Han hade sett dessa figurer förut. Hvar visste han ännu ej, men han blef så varm om hjertat. Han kände huru dunkla föreställningar stego upp och blefvo allt beständare. Han var tillbaka i sin första barndom. Det var en julotta i Clara kyrka. Barnen sjöngo från orgelläktaren, och han trodde det var orgeln som sjöng. De många ljusen brunno så vackert till en början, men snart blefvo de rökiga, ty han hade förut med rädsla sett de stora spetsiga fönsterna stå der svarta som spöken. Nu började det dagas, och de

blefvo mörkblåa, men fönstret öfver altaret blef ljusblått, och då såg han ett öga af guld, och i detta öga stod just detta underliga tecken — גְּהוּיָה —; och ögat såg så skarpt på honom, mindes han, men ju högre solen steg, dess mindre blef dess blick. Snart stod fönstret i guld och purpur, och man sjöng julsalmen: "se natten flyr för dagens fröjd", och han gick hem för att se på sina julklappar, som han ej sett se'n gårdagen, och så glömde han bort ögat med de underliga tecknen. Sedan dess hade han visserligen lärt hvad de betydde, men han hade aldrig känt dem så djupt som just nu.

Nyberg hade kommit midt för Fjällstugan och gick framåt, stirrande på marken.

Då hörde Nyberg psalmsång ofvanför sitt hufvud. Han skådade upp och fick se Fjällstugan uppe i backen, strålände af ljus. O, det såg så varmt ut, det ljuset. Och han gick upp för backen och kom in i en förstuga och der satte han sig och glömde att det var kallt. Sången vaggade honom in i ljufliga drömmar, och snart föll han i sömn, matt af hunger och köld.

Ett litet sällskap andligt sinnade brukade hålla gudstjenst i Fjällstugan och när de församlade nu slutat det gamla året med bön och lofsång och kommo ut, fingo de se den halft förfrusne mannen, som satt med händerna hopknäpta öfver bröstet. De prisade Gud, som skickat dem en medbroder, på hvilken de kunde offra sin kärlek, och de togo in honom i stugan och skötte om honom.

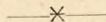
Atta dagar lefde Nyberg efter denna nyårsnatt. Derpå dog han i en varm säng, omgifven af bedjande

---

systrar och bröder i Kristo. Om han blef "omvänd", innan han dog, vet jag ej, men nog var han lycklig, som fick dö, tacksam mot människorna, hvilka alldeles oförskyldt vårdade honom, och stolt i medvetandet att vågmästarn en gång åtminstone fick orätt, då han spått honom att han skulle draga sista anddraget i en vedbod.

Början af
Ån Bogsveigs saga.

Björn hette en man och hans hustru Thorgerd. De hade två söner, Thore och An. Thore var hirdman hos kungen, men An låg hemma i kokhuset och var kolbitare.

Nu var Ån fjorton vintrar, men ville ej göra gagn, utan satt med ena handen i hufvudet och ref i bränderna med den andra. Detta tyckte trälarne mycket illa om.

Björn kom in: "Nu, frände, bör du vara verkför. Det mildrar i luften, och kälen har gått ur jorden. Stig upp och hjälp oss bryta torf på tunet!"

"När jag hinner till märket, skall jag komma; nu rår jag inte."

"Fånyttig är du, son, och litet hugn lär du gifva mig. Broder din är en frack karl, men du blir en odåga."

Björn sparkade åt honom och gick.

Ån hade skurit ett märke i golfvet, sju fotlängder från elden, och trälarne hade gifvit honom in, att han inte var karl, förrän han hunnit märket.

Ån hade ett hiskligt utseende. Trälarne hade genom att beständigt klifva öfver honom nött ut hans benkläder, så att knäna voro bara. Armbågarna stucko ut genom ärmarna. Röken hade färgat hans hår rödt och svärtat hans ansigte. Derför logo alla åt honom. Modren ville ge honom en ny klädning till julen, men Björn sade, att han ingen skulle få.

Grisar sprungo omkring i stugan och gjorde ofog; men det var en, som var beskedligare än de andra, ty han smutsade ej Åns sänghalm och han var Ans vän. Ån kallade honom Grotte. Hvar gång fadern sparkade Ån, gjorde denne en visa för Grotte; ty det var ingen ann som förstod hvad Ån sjöng, och därför sa' de att han var dåre. Men Grotte kom alltid luffande, satte sig på bakbenen och klippte med öronen: "det är bra". —

Dagvarden var färdig.

"Lyft af kitteln!" sade en träl till Ån.

"Inte", sa' Ån.

Trälen tog med slevven i sådet och kastade på Ån. Ån torkade sig i ansigtet och teg.

"Lägg till honom, du Ån!" skrek en annan träl.

"Jag rår inte", sa' Ån och lade sig i halmen. —

Det började dagmejna och isen smalt från jöklar-na. Då blef Grotte orolig, ty en gylta hade kommit in i stugan. Han ledsnade på Ans visor och blef borta en natt. Ån kunde inte sofva. På morgonen kom Grotte in och tittade i dörren. Ån lockade honom, men då kröp han bakom mjöl-låren.

Då qvad Ån:

“Gångekarl,
För goemånad
Akta dig!
Isen är hal,
Skaren är lömsk,
Skredet går,
Bäcken går,
Böljan går.”

Grotte kröp fram, och Ån torkade honom i ögonen med rockärmen.

Nästa morgon låg gyltan död.

När marken blef grön, gick Ån ut i dalen.

Grannens dotter låg vid bäcken och tvättade lärft. Ån satte sig på en sten, lade händerna på knäna och såg på.

“Fryser du om knäna?” sade Drifva.

Ån blef blodröd i ansigtet.

“Hjelp mig rulla hit bunken, goda Ån!”

Ån steg upp och tog bunken på hufvet.

Då log Drifva.

“Hvarför ler du åt mig?”

“Stackars Ån, som ska vara dåre!”

Ån tog sig på hufvet och tänkte.

Då skrattade Drifva, så att barmen spratt under linet.

Thore kom tillstädes och satte Drifva på sitt knä. Ån blef hvit under ögonen och tog upp en sten. Då kom Grotte och rök honom i rocken, så att bakstycket gick. Ån lät stenen falla och vände sig om. Då skrattade Thore och Drifva igen. Men Ån stack fingerna i öronen och sprang hem.

Då solen steg på himlen och första hafsvaken syntes, skulle Thores bröllop stå. Derför var nu mycket bång i kokhuset.

Grotte kom en morgon gnällande och gömde sig bakom Ån, ty trälarne voro hack i häl efter honom. Ån tog eldtången och slog omkring sig, så att Grotte fick frid den dagen.

Nästa morgon var Grotte borta. Ån sprang upp. Största grytan var påsatt, och Grottes hufvud grinade mot Ån.

Då qvad Ån:

“Sjüng ej så sorgligt, gryta, du!

Grotte min vän, han sofver nu.

Röken stiger mot himmelen blå,

Men jag ligger qvar på mitt smutsiga strå.

Grotte, Grotte, ditt lif man tog.

Gyltan, din vän, var det jag som slog.

Grotte, Grotte, grina ej så!

Aldrig skall jag din gylta slå.“

Ån kastade sig på golfvet och öste halm öfver hufvudet.

Björn kom in och ruskade i honom.

“Vak upp, son, och hjälp bror din!”

Ån teg.

“Är du karl, du, och ligger som en illdöing i lorten?”

Ån teg.

Björn tog ett spett och slog honom öfver halsen.

Ån vände på sig.

Björn slog.

Ån reste sig på armbågarne och såg fadern i ögonen.

Björn höll upp.

“Res på dig!”

Ån satt still.

Björn slog af spettet.

“Nu är det slut, far!” sa Ån och satte fadern i en fållbänk, så att gafveln gick ut.

“Du är stark, du!” sa Björn.

“Inte ännu” sa Ån.

“Hvarför gör du ej gagn?”

“Jag är inte vid märket än.”

“Dit kommer du aldrig.”

“Gör jag inte?”

Ån tog sig på hufvet och tänkte.

Björn gick.

Ån satt till qvällen och såg på märket. Sedan blef han borta i tre dygn.

På tredje dagen, då Thores bröllop skulle stå, kom Ån uppifrån fjellet med en stol på ryggen.

Först gick han till grannens gård och smög sig till vindögat på frustugan; derpå sprang han i fläng hem till modern.

“Här ska du ha, mor!” sa Ån och ställde ned stolen.

“Hvad skall jag med honom?”

“Du skall hvila dig.”

“Fötterna äro ju för höga, käre son, så jag aldrig kommer i honom.”

Ån tänkte.

Björn kom in.

“Hvar har du varit?”

“Tyst, far!” sa Ån.

“Hvem har gifvit dig eken?”

“Tyst, far, när jag talar vid mor!”

“Skäms du inte, pojke! Du har stulit mitt virke.”

“Det ljög du, Björn!”

Björn slog Ån på kinden.

“Det gick något sönder”, sa Ån och tog sig på hufvet. Björn blef än vredare och slog stolen mot golfvet, så att han föll i spillror.

“Kan du laga den?” sa Ån.

Då Björn gått, sade modern till Ån:

“Hvar har du varit, son?”

“Jag har suttit vid stranden.”

“Hvad gjorde du der?”

“Jag väntade.”

“Väntade?”

“Ja, det brukar komma virke med vinden.”

“Du har inte stulit fars ek?”

“Fars?”

“Björns!”

“Stulit?”

Ån kastade sig på golfvet. Modern lade hans hufvud i sitt knä. Då stönade han och pustade, så att det röck i hela kroppen.

Modern gaf Ån en kappa för att skylla sig, när bröllopsfolket skulle komma.

Ån låg i kokhuset, ty Björn hade förbjudit honom att visa sig.

Mot natten voro alla gästerna druckna. Ån hade tömt en bytta öl, som trälarne gifvit honom. Deraf blef han så lustig att han bara skrattade. Då samlade han ihop bitarne af stolen i ett knyte, sotade sig i ansigtet, tog kappan på och gick in i salen. När han kommit midt på golfvet, släppte han knytet och slog upp ett skratt, så högljudt att gästerna sågo på hvarann och hundarne började tjuta ute på tomten.

“En dåre, en dåre!” ropade de. “Det var en dråplig skämtan du skaffat oss, Björn.”

“Kan du göra visor?” frågade Ivar Bjesse.

“Jag har bara gjort en stol.”

“Har du inte gjort visor förr?”

“Jo, men det har gått sönder nu.”

“Hvad har du i knytet?” frågade Guse.

“Der har jag en brudstol, men han är också sönder.”

Ån slog upp ett skratt igen, än högljuddare.

“Tag af dig kappan, när du kommer in till folk!” sade Guse.

Ån teg.

Då sprang en dörrsven bakifrån och drog af honom kappan.

Då logo gästerna.

“Hvad heter du?” frågade Gisle.

“Dåre!”

“Det är du, men hvad heter du?”

“Tjuf kallade min far mig, men nu har jag ingen far.”

“Hvad fick du i namnfäste?”

“Fråga Björn!”

“Hvad har du fått fatt den der dåren?” sade Gisle till Björn.

“Jag känner honom inte“, sa' Björn.

Ån såg på modern.

“Det är min yngre son“, sade modern.

“Du känner inte din hustrus barn, du?“ sa' Gisle.

Björn såg ned på golfvet.

Ån tittade på fadern, löste opp knytet och tog fram den största stolsfoten.

“Du är en storkarl att göra pojkar, du!” sa Gisle.

Ån spottade på stolsfoten och slungade honom mot hufvet på Gisle, så att han föll sanslös under bordet.

Gästerna sprungo emot Ån, men Björn gick emellan; då blef det tyst i salen.

Trälarne buro in grisen och ställde honom framför bruden. Ån kände igen Grotte, gick fram och kysste honom mellan ögonen.

Då log folket.

“Känner du igen honom?” sa Drifva.

“Skulle jag inte känna min vän? Ty det var han ändå tills han sof hos gyltan; men jag drap gyltan, och då dog Grotte.”

“Han sörjde sig till döden, tror du?”

“Det tror jag inte. Det var för din skull han dog, och det gjorde han gerna.”

“Jag har gjort dig ondt, Ån?”

“Det blir väl värre.”

“Hvarför slog du gyltan?”

“Det minns jag inte, men jag fick inte sofva.”

“Du skall bli en klok man en gång.”

“Tror du, tror du?” sa Ån och tog sig på hufvet.

“Bär inte något agg till mig, Ån!” sade Drifva.

Ån spratt till, tog Grotte under armen och sprang ut i backen. Der grof han ner honom och kastade en jordhög öfver. Sedan låg han der fram emot morgonen. Då gick han och lade sig på tröskeln utanför Drifvas sofkammare.

När solen steg, gick han till bäcken och tvådde

sig från hufvud till fot. Derefter tog han på en ny klädning och en båge, som han gömt på ett loft.

Thore skulle den dagen fara till kungen. När han kom till stranden, satt Ån på en sten.

“Bor kungen derborta?” sa’ Ån och pekade ut åt hafvet.

“Det gör han.”

“Är det långt dit?”

“Du ser röken från hans arnar“, sade Thore och visade på en morgonsky, som låg i hafsbrönet.

“Jag har lust att följa med“, sa’ Ån.

“Det tror jag, men det får du inte.”

Ån gick ombord och satte sig i lyftingen.

Då gick en af Thores män fram och slog ikull Ån.

“Du är inte så stark, du, som du tror.”

“Man vet inte hvad man ska tro“, sa’ Ån och kastade mannen i sjön.

Ån blef öfvermannad och bunden vid en fura på stranden. När ankaret lyftes, sprang Ån ombord med furan på ryggen.

“Får jag bli din skosven?” sa’ Ån till Thore.

“Du skall bli kungens hirdman.”

“Jag är inte vid märket än.”

“Dit kommer du aldrig.”

“Tror du det också?”

“Du slöt ju opp att växa för tu år sen.”

“Jag blir aldrig längre?”

“Längst är lång nog.”

“Längst?”

“Ja, du är längst.”

“Ån tog sig på hufvet.

“Du är den starkaste också.”

“Hvarför har du inte sagt det förr?”

“Jag visste det inte.”

“Nej — inte jag heller.”

Draken blef rodd ut ur fjorden för att komma till väder.

“Sa du farväl åt mor?” frågade Thore.

“Det glömde jag. — Är kungen mycket lång?”

“Kungen är mycket stor.”

En hvit duk fladdrade från en klippa på stranden. Thore steg upp i bakstammen och viftade med sin sköld. Ån blef mörk, lade sig i förstäfven och stirrade fram åt den ljusa skyn.

“Vill du inte säga farväl åt mor?” sade Thore.

“Mor!” sade Ån och sprang tillbaka till brodern.

Solen gick ned. Landet låg som en ljusblå rand bakom dem. Då hördes ett dån i luften.

“Hvad är det?” sa Ån och sprang upp.

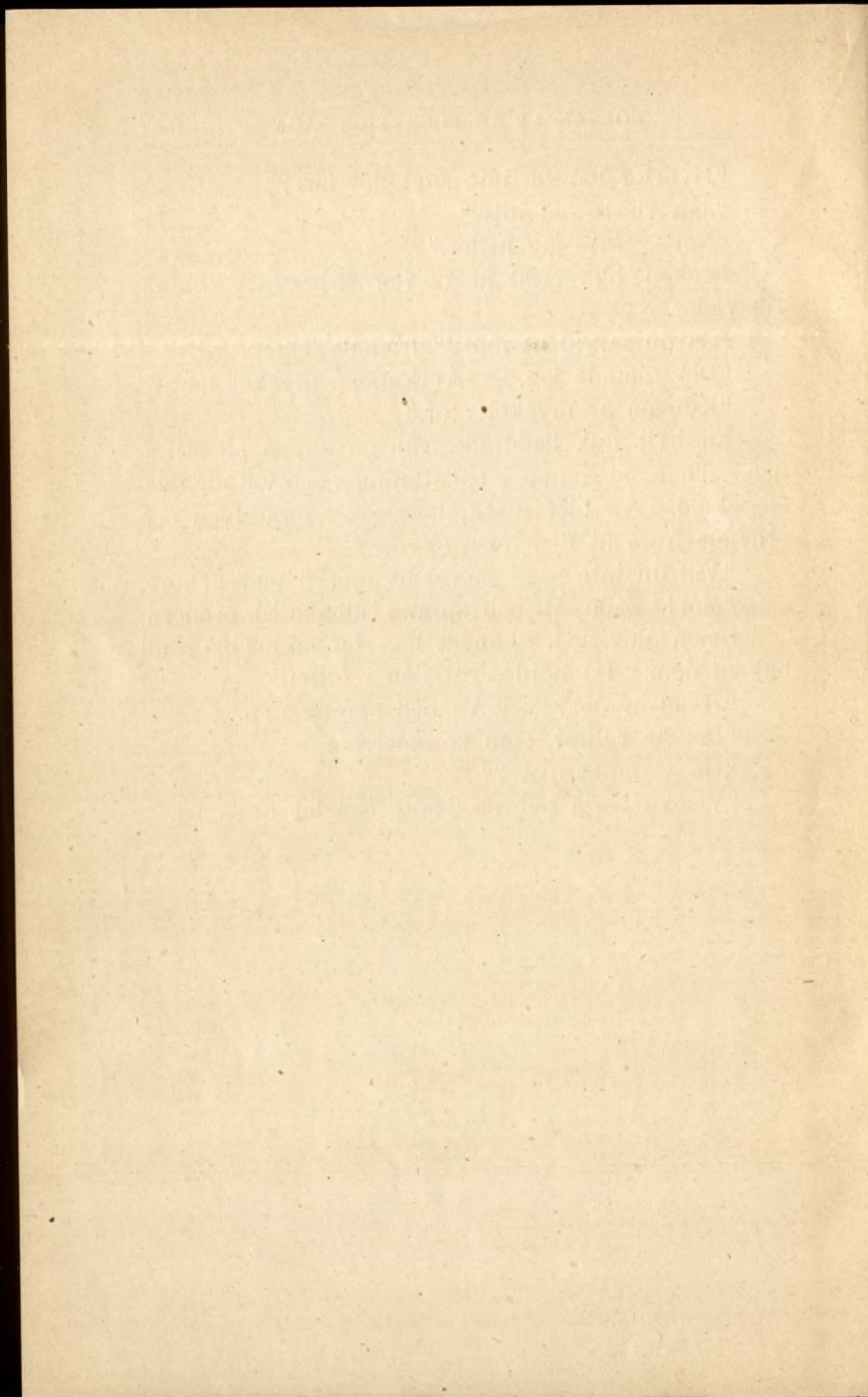
“Det är vädret, som kommer.”

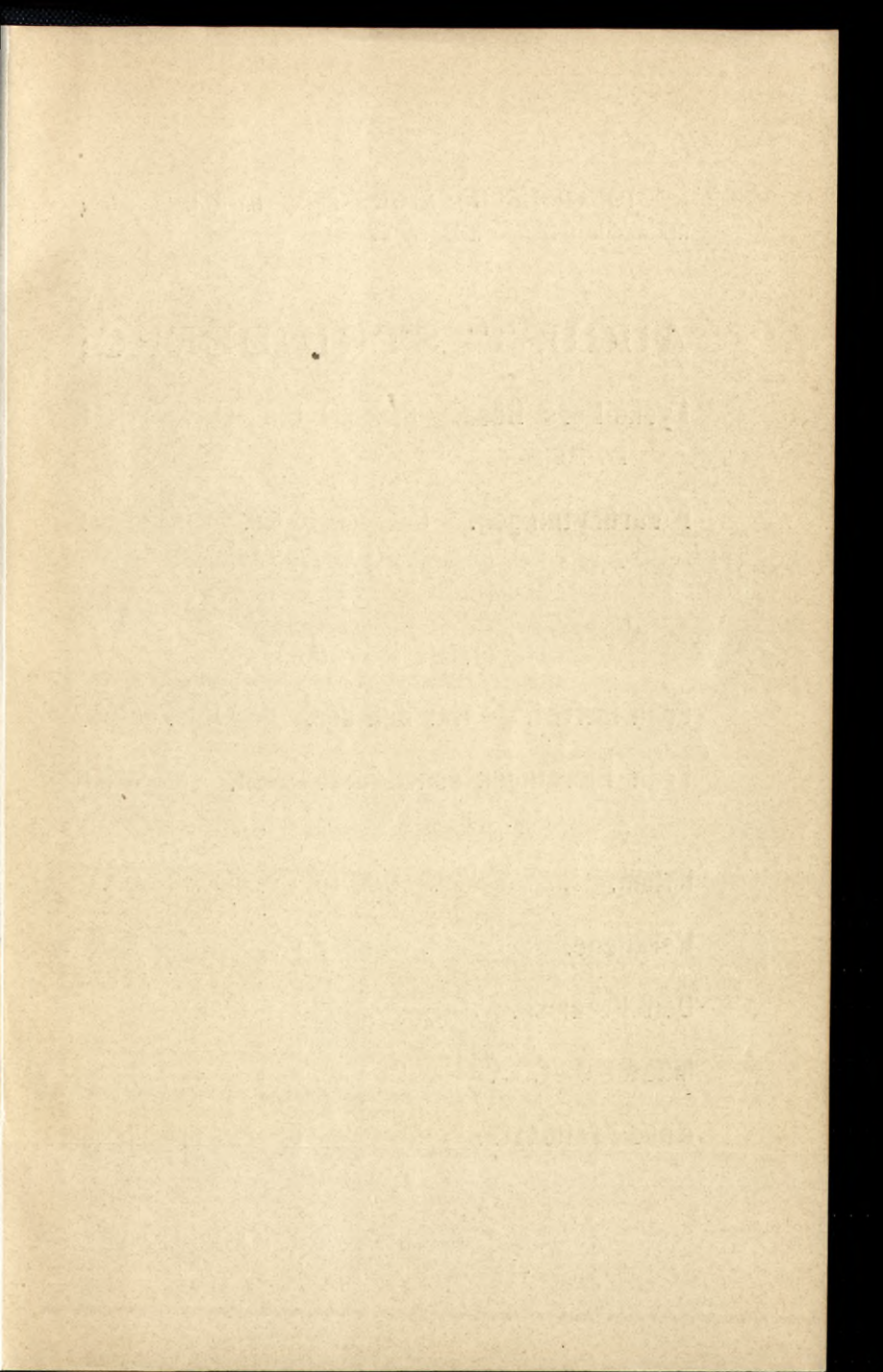
“Ha vi långt kvar?”

“Vi ska börja nu” sa Thore och lät hissa på.

*Sv. 423
366.

Sm. lit. Romaner

På **ADOLF BONNIERS** förlag ha i bokhandeln utkommit följande arbeten af

AUGUST STRINDBERG:

Lycko-Pers Resa. Sagospel i 5 akter. Pris 1 kr. 50 öre.

I Vårbrytningen. Ungdomsarbeten. Pris häftad 7 kr.; inb. i clothband 8 kr. 50 öre.

Härur särskildt:

Från Hafvet. — Här och der. Pris 1. kr. 25 öre.

Från Fjordingen och Svartbäcken. Studier vid Akademien. Pris 1 kr. 25 öre.

I Rom. En situation. Pris 50 öre.

Hermione. Sorgespel. Pris 1 kr.

Den Fredlöse. Sorgespel. Pris 1 kr.

Mäster Olof. Skådespel i 5 akter. Pris 1 kr. 75 öre.

Anno Fyrtioåtta. Lustspel i 4 akter. Pris 1 kr. 25 öre.